

TÜRKİYE TÜRKÇESİ İLE YENİ UYGUR TÜRKÇESİNDE YALANCI EŞ DEĞERLER (İSİM VE İSİM SOYLU KELİMELER ÖRNEĞİ)

Okan Celal GÜNGÖR*

Geliş Tarihi: Ocak, 2017

Kabul Tarihi: Mart, 2017

Öz

Kelimenin, ses ve yapı veya sadece ses bakımından aynı olan veya lehçeler arasındaki düzenli ses denklikleriyle aynı kaynaktan geldiği kolayca bilinen şeklinin, hedef lehçede bulunması ancak bu iki kelimenin kavram alanlarının birbirine eş değer olmaması durumu şeklinde tanımlanan yalancı eş değer yapılar için, “sahte karşılıklar, sözde denkteşler, aldatıcı kelimeler” gibi farklı adlar kullanılmaktadır. Çalışmada bu kavram üzerine yapılan çalışmalar değerlendirildikten sonra, mesele Yeni Uygur Türkçesiyle Türkiye Türkçesi arasında, isim ve isim soylu kelimeler bağlamında ele alınmıştır.

Neticede Yeni Uygur Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasında isim ya da isim soylu 568 kelime tespit edilmiş, bu kelimelerin 184’ünün kısmi, 384 tanesinin ise tam yalancı eş değer kelime niteliğinde olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Yeni Uygur Türkçesi, Türkiye Türkçesi, lehçeler arası aktarım, yalancı eş değer, tam yalancı eş değer, kısmi yalancı eş değer.

FALSE EQUIVALENT WORDS IN TURKEY TURKISH AND NEW UYGHUR TURKISH (EXAMLE OF NOUNS AND NOUN TYPE WORDS)

Abstract

False equivalent words are defined; shape of the word which is the same in the term of voice and structure or only voice, or is easily understood that they are from the same source with regular voice equations between dialects. Also false equivalent words are called as ‘pseudomutuality’, so-called equilibrium or deceptive words. In this study, we discoursed firstly on this term. Then this matter is handled in terms of nouns and noun-type words between New Uyghur Turkish and Turkey Turkish.

Consequently, we determined 577 noun or noun-type words between New Uyghur Turkish and Turkey Turkish. 180 of these words are partial false equivalent words and 397 of them are entirely false equivalent words.

Keywords: New Uyghur Turkish, Turkey Turkish, text transfer among the dialects, false equivalent, entirely false equivalent, partial false equivalent.

---

* Dr.; Kayseri Lisesi, okancelalgunor@hotmail.com.

Giriş

Çalışmada lehçeler arası aktarımda önemli problemlerden birini teşkil eden yalancı eş değerler meselesi, Yeni Uygur Türkçesi ve Türkiye Türkçesi bağlamında ele alınmıştır. Öncelikle Yeni Uygur Türkçesiyle ilgili genel birtakım bilgiler verilmiş; daha sonra yalancı eş değer kavramı üzerine yapılan tartışmalara değinildikten sonra, her iki lehçenin yazı dilindeki kullanımları esas alınarak isim ve isim soylu sözcükler listelenmiştir. Tespit edilen yalancı eş değer yapılar, tam ve kısmi olarak ikiye ayrıldıktan sonra, Türkçe kökenli ve yabancı kökenli kelimeler olarak ayrıca tasnif edilmiştir.

Kaynak lehçe olan Yeni Uygur Türkçesinin söz varlığı için Emir Necipoviç Necip'in 2008 tarihli *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü*'nden yararlanılmış, bu kelimelerin hedef lehçedeki karşılıklarına ise Türk Dil Kurumunun internet sitesinde yer alan Güncel Türkçe Sözlük'ten ulaşılmıştır.

1. Yeni Uygur Türkçesi

“Bugünkü Uygur Türkleri başta Doğu Türkistan (Çinlilerin verdiği ad ile Sinkiang Uygur muhtar bölgesi) ve Kazakistan olmak üzere Kırgızistan, Özbekistan, Afganistan, Pakistan ve Hindistan'da yaşamaktadırlar” (Öztürk, 1997: 2). “Uygur Türklerinin nüfusu hakkında kesin rakam verilmemektedir. Çin'deki 1993 sayımına göre, Doğu Türkistan topraklarında 16.052.648 kişi yaşamaktadır” (Ercilasun, 2007: 357).

“Uygur etnik, ilk defa Bilge Kağan yazıtında 716 yılındaki olaylar sırasında, Uygur İl-teberi'nin vasıtasıyla zikredilmiştir” (Perçin, 2008: 5).

19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarında Tarançi “tarımcı”, Keşkelik “Kaşgarlı”, Yekenlik “Yarkentli”, Aksulik “Aksulu”, Turpanlik “Turfanlı” gibi isimlerle anılan Uygur Türkleri, 1921 yılında Taşkent'te alınan bir kararla “Uygur” ismini benimsemişlerdir. Bu ismi, 1934'te Doğu Türkistan Hükümeti de umumî isim olarak kabul etmiştir. 1955'te Sinkiang-Uygur Muhtar Bölgesi'nin kurulmasıyla da “Uygur” ismi resmîyet kazanmıştır (Öztürk, 2010: 1).

“Uygur Türkçesi, Güneydoğu Türkçesinin doğu sahası içerisinde yer alan ağızlar topluluğu ve bu saha içinde gelişen yazı dilinin adıdır” (Perçin, 2008: 14). “1930 yılına kadar Çağatay Türkçesini kullanan Uygur Türkleri, bu tarihten sonra Ürümçi (Urumçi) ağızını merkez kabul eden Kaşgar, Aksu, Kumul, Turfan ve İli vilayetlerinin ağızlarıyla birlikte Uygur Türklerinin tamamına yakınının dilini içine alan “merkezî şive”yi edebî dil hâline getirmişlerdir” (Öztürk, 2010: 1).

20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar Arap harflerine dayalı bir alfabe kullanan Uygur Türklerinin alfabelerinde bu tarihten sonra bazı değişiklikler görülmeye başlar. 1925-1930 yılları arasında yenileştirilmiş Arap alfabesini kullanan eski Sovyetler Birliği'nde yaşayan Uygur Türkleri, 1930-1947 yılları arasında Latin alfabesini kullanmışlarsa da 1947 yılından sonra bugün kullanmakta oldukları Kiril alfabesine geçmişlerdir. Doğu Türkistan'da yaşayan Uygur Türkleri ise bazı yenilemelerle birlikte 1974 yılına kadar Arap alfabesini kullanmayı sürdürmüşlerdir. Doğu Türkistan'da 1956 yılından sonra görülen Latin alfabesine geçme temayülü, 1974-1983 yılları arasında hayata geçmiştir. 1983'te Sinkiang-Uygur Muhtar Bölgesi Halk Hükümeti tarafından alınan bir kararla tekrar bugün kullanılmakta olan Arap alfabesine dönmüştür (Öztürk, 2010: 2).

“Uygur Türkçesi bugün, Kazakistan'da Kiril alfabeli, Doğu Türkistan'da ise Arap alfabeli bir yazı dili olarak kullanılmaktadır” (Öztürk, 2010: 2).

1.1. Ses Özellikleri

1.1.1. Ünlülerde Görülen Ses Hadiseleri

Yeni Uygur Türkçesinin en tipik özelliklerinden biri /i/ leşmedir. Birden fazla heceli kelimelerin son hecesinde bulunan /a/ ve /ä/ sesleri, açık - orta hecede kaldıkları zaman /i/ olur: başka-sı > başqisi vb.

Kapalı tek heceli kelimelerdeki /a/ ve /ä/ ünlüleri, kelime ek aldığı anda açık hecede kalınca /e/ ye döner: bar-i-p > berip vb.

Birden fazla heceli kelimelerin ilk hecesi açıksa ve ikinci hecesinde /i/ ünlüsü varsa ilk hece ünlüsü daralarak /e/ olur: beliq “balık” vb.

Arapça ve Farsçadan alınma, tek heceli bazı kelimelerle birden fazla heceli bazı kelimelerde kapalı hecede bulunan /i/ ve /ı/ ünlüleri /e/ ye döner: ehtimal “ihtimal” (Ar. ihtimal) vb.

Arapça ve Farsçadan alınma, tek heceli kelimelerde ve birden fazla heceli kelimelerin ilk hecelerinde bulunan /ä/ ünlüsü, Yeni Uygur Türkçesinde kısalarak ve incelerek /ä/ olmuştur: hāl “hal” (Ar. hāl) vb.

Arapça ve Farsçadan alınma tek heceli kelimelerde ve birden fazla heceli kelimelerin ilk hecelerinde ilk ve son hecelerinde bulunan /a/ ünlüsü de Yeni Uygur Türkçesinde incelerek /ä/ olmuştur: şârq “şark” (Ar. şarq) vb.

İlk hecedeki /a/ ve /ä/ sesleri, ikinci hecelerdeki /u/, /ü/ seslerinin etkisiyle /o/ ve /ö/ ye döner: böşük “beşik” vb.

Arapça tek heceli kelimelerde ve birden fazla heceli kelimelerin ilk, orta ve son hecelerinde bulunan /ä/ ünlüsü, Yeni Uygur Türkçesinde kalınlaşarak /a/ olmuştur: avval “evvel” (Ar. ävväl) vb.

Yeni Uygur Türkçesinde açık orta hecede bulunan /a/ ve /ä/ ünlülerinin daralma özelliğine benzeşerek Arapça kelimelerde yer alan /ä/ ünlüsü, Yeni Uygur Türkçesinde daralmış ve /i/ olmuştur: cisät “ceset” vb. (Ercilasun, 2007: 365-366).

1.1.2. Ünsüzlerde Görülen Ses Hadiseleri

Eski Türkçede kelime başındaki bazı /b/ ler, Yeni Uygur Türkçesinde /p/ olur: *ET.* biçaq > *Uy.* piçaq vb.

Eski Türkçede bazı kelimelerin başındaki /b/ ünsüzü Yeni Uygur Türkçesinde /m/ ye döner: *ET.* bän > *Uy.* män, *ET.* biñ > *Uy.* miñ “bin”, *ET.* buz > *Uy.* muz “buz”.

Bugün Türkiye Türkçesinde /v/ ye dönen Eski Türkçede kelime başı bazı /b/ ler ise Yeni Uygur Türkçesinde korunmuştur: *ET.* bar > *Uy.* bar “var”, *ET.* bar- > *Uy.* bar- “var-“, *ET.* ber- > *Uy.* bär- “vermek”.

Eski Türkçedeki kelime başı /k/ ünsüzü Yeni Uygur Türkçesinde korunmuştur. Bugün Türkiye Türkçesinde /g/ ye dönmüştür: *ET.* kerek > *Uy.* kerek “gerek”, *ET.* kel- > *Uy.* käl- “gelmek”, *ET.* kör- > *Uy.* kör- “gör-” vb.

Türkiye Türkçesinde /d/ ile başlayan bazı kelimeler, Yeni Uygur Türkçesinde /t/ ile başlar ve Eski Türkçedeki şeklini korur: *ET.* til > *Uy.* til “dil”, *ET.* tur- > *Uy.* tur- “durmak” vb.

Arapça ve Farsça alınma kelimelerdeki /f/ ünsüzü istisnasız /p/ ye döner: pärk “fark” (Ar. farq), täräp “taraf” (Ar. taraf) vb.

Eski Türkçede kelime başındaki bazı /s/ ünsüzleri, eğer hece sonunda /ç/ varsa Yeni Uygur Türkçesinde ç olur: *ET.* saç > *Uy.* çaç “saç”, *ET.* saç- > *Uy.* çaç- “saç-” vb.

Eski Türkçe kelime ortasındaki /b/ lerin bir kısmı, Yeni Uygur Türkçesinde /p/ ye dönmüştür: *ET.* yabın- > *Uy.* yapın- “örtünmek” vb.

Eski Türkçe kelime içi ve sonunda bulunan bazı /b/ ler Yeni Uygur Türkçesinde /y/ olmuştur: *ET.* eb > *Uy.* öy “ev”, *ET.* seb- > *Uy.* öy- “sev-” vb.

Kelime içi ve sonunda Eski Türkçedeki /ç/ sesi korunmuştur. Türkiye Türkçesinde ise bu ses c olur: *ET.* keçe > *Uy.* keçä “gece”, *ET.* keçik- > *Uy.* keçik- “gecik-” vb.

Kelime başındaki /t/ den sonra /ış-ış/ ses grubunun gelmesi durumunda /t/ sesi /ç/ ye döner: tişi > çışı “dişi” vb.

Bazı Eski Türkçe ve alınma kelimelerde, kelime içindeki /q/ ünsüzü, Yeni Uygur Türkçesinde /x/ olmuştur: *ET.* toqta- > *Uy.* toxta- “durmak”, *Ar.* mäsät > *Uy.* mäxsät “maksat” vb.

Bazı Türkçe kelimeler ile Arapça ve Farsça alınma kelimelerde /l/, /h/, /t/, /t/ gibi bazı ünsüzlerin düştüğü görülür: Alla “Allah” (*Ar.* Allah), ap “alıp”, dārāx “ağaç” (*Far.* dārāht) vb.

Arapça alınma kelimelerde nispet i’si kısalmış ve bu uzunluğu telafi eden bir /y/ ünsüzü türemiştir: milliy “milli” (*Ar.* milli), şahsiy “şahsi” vb. (Ercilasun, 2007: 367-368).

2. Yalancı Eş Değerlik Kavramı ve Bu Kavram Üzerine Yapılan Tartışmalar

Ahmet Bican Ercilasun (1995: 337-343), “Lehçeler Arası Aktarma” başlıklı makalesinde lehçeler arası aktarma sorununa ilk temas eden bilim adamlarından biridir. Metin aktarmalarıyla Türk lehçeleri arasındaki yakınlaşmanın hız kazanacağını ifade eden Ercilasun, yalancı eş değerlik konusuna girmeden, çağdaş Türk lehçelerinden Türkiye Türkçesine aktarımda dikkat edilmesi gereken bazı noktalara temas etmiştir.

Bu konu üzerindeki ilk çalışmalardan biri de Asker Resulov’a aittir. Resulov (1995: 916-924), “Akraba Diller ve “Yalancı Eş Değerler” Sorunu” başlıklı yazısında meseleyi Azerbaycan ve Türkiye Türkçesi bağlamında ele almış ve yalancı eş değer terimini köken, yazılış ve söylenişleri aynı, anlamları farklı olan kelimeler için kullanmıştır. Genel çeviri kuramındaki bu terim için Türkçe “sahte karşılıklar” veya “sözde denkteşler” ifadelerinin de kullanılabileceğini belirten yazar her iki dildeki yalancı eş değerleri üç grupta toplar:

1. Yazılış ve söylenişleri aynı, köken ve anlamları aynı olan eş adlı (homonim, sesteş) kelimeler

2. Yazılış, söyleniş ve kökenleri aynı olan fakat değişik anlamlarda kullanılan kelimeler ki bunlar için “salt yalancı eş değerler” terimini kullanmıştır.

3. Söyleniş ve köken bakımından aynı olup anlamlarından biri veya birkaçı her iki dilde örtüşen; fakat bu dillerden birinde farklı anlamda kullanılan kelimelerdir. Bunlar için “göreceli yalancı eş değerler” terimini kullanmıştır.

Resulov (1995: 917-918), yalancı eş değerlerin ortaya çıkma nedenini ise üç ana faktöre bağlamaktadır:

1. Türk dilinin uzun tarihsel gelişim dönemleri içinde çeşitli kollara, gruplara, alt birimlere ayrılması,

2. Her iki dile yabancı dilden giren aynı bir kelimenin bu dillerde değişik kavramlara karşılık olarak kabul edilmesi ve yazı dilinde bu şekilde resmîleştirilmesi,

3. Ana dilden gelen bazı kelimelerin bu dillerinden birinde yazı diline alınmaması sonucu bu kelimelerin konuşma dilinde kalarak zamanla ilk anlamından ve dolayısıyla öteki dildeki anlamından farklı bir mana ve üslûpta kullanılması.

Mustafa Uğurlu (2000: 59-80), “Türk Lehçeleri Arasında Aktarma Meseleleri ve ‘Abay Yolu’ Romanı” adlı makalesinde, Kazak Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki aktarmalarda karşılaşılabilecek hata türlerini “Abay Yolu” romanı çerçevesinde ortaya koymaya çalışmıştır. Neticede Kazak ve Türkiye Türkçesi arasında yapılacak bir aktarmada “kelime”, “yapı” ve “dizim” yönünden hatalara düşülebileceği sonucuna varılmıştır.

Uğurlu (2001: 205), “Türk Lehçelerinin Aktarımında Valenz Sözlüklerin Önemi” başlıklı bildirisinde, Türk lehçeleri arasında sadece ses, yapı ve kelime farkları bilinerek doğru aktarmaların yapılamayacağını; bu bağlamda dizim farklarının da önemli olduğunu bunlar arasında fiillerin istedikleri tamlayıcıların hangi hâlde bulunmaları gerektiğini bilmenin çok önemli olduğunu; Türk lehçeleri arasında aktarımı kolaylaştırmak için kelime karşılıklarını veren sözlükler yanında “valenz” sözlüklerin de hazırlanması gerektiğini ifade etmiştir

Uğurlu (2004: 25), “Türk Lehçeleri Arasında Kelime Eş Değerliği” adlı makalesinde kelime eş değeri terimini iki ayrı lehçede bulunan kelimelerin “kavram alanı” bakımından denk olması durumu şeklinde açıkladıktan sonra, Türk lehçelerinin kelime hazinelerinin tam olarak örtüşmemesinin kelime eş değeri konusunun önemini artırdığını belirtir. Uğurlu’ya göre kelime eş değeri yönünden üç durum söz konusudur:

1. Kaynak lehçedeki bir kelimeye, hedef lehçede bir kelime eş değeri olabilir: $1 \equiv 1$
2. Kaynak lehçedeki bir kelimeye, hedef lehçede birden fazla kelime eş değeri olabilir: $1 \equiv 1^n$
3. Kaynak lehçedeki bir kelimeye, hedef lehçede hiç bir kelime eş değeri olmayabilir: $1 \equiv \emptyset$

Uğurlu’nun (2012: 218-221), “Türk Lehçeleri Arasında Benzer Kelimelerin Eş Değerlik Durumu” başlıklı makalesinde, yabancı eş değeri kavramını kaynak anlaşma birliğindeki bir kelimenin, ses ve yapı veya sadece ses bakımından aynı olan veya lehçeler arasındaki düzenli ses denklikleriyle aynı kaynaktan geldiği kolayca bilinen, yani benzer şeklinin, hedef lehçede bulunması ancak bu iki kelimenin kavram alanlarının birbirine eş değeri olmaması durumu şeklinde tanımlamış ve bu tür kelimeleri “kavram alanları hiç örtüşmeyen kelimeler” ve “kavram alanları tam örtüşmeyen kelimeler” veya “tam yabancı eş değeri” ve “kısmi yabancı eş değeri” olmak üzere iki grupta toplamıştır.

Ahmet Karadoğan (2004: 32-43), *Türk Lehçeleri Arasında Aktarma Sorunları Türkmen Türkçesi-Türkiye Türkçesi Üzerine Bir İnceleme* başlıklı doktora tezinde, Oğuz grubundaki bu iki yazı dilinden hareketle Türk lehçeleri arasındaki aktarma sorunlarını incelenmiştir. Çalışmada hata tipleri ek, kelime, söz dizimi, cümle üstü birimler, deyimler gibi dilin her düzeyinde tespit edilmiş; hatanın kaynağı dikkate alınarak sınıflandırılmış ve bu hatalardan kaçınılabilmek için tekliflerde bulunulmuştur. Karadoğan yalancı eş değerleri “tam yalancı eş değerler” ve “kısmi yalancı eş değerler” olarak ikiye ayırmıştır.

Feyzi Ersoy (2007: 60-68), “Çuvaş Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde Yalancı Eş Değerler” başlıklı çalışmada, bugün Türkiye Türkçesiyle Çuvaş Türkçesinde sesteş olan ve aktarmada en çok karşılaşılabilecek kelimeleri “isimler” ve “fiiller” olmak üzere iki grubu ayırarak incelemiştir.

Dilek Ergönenç Akbaba'nın (2007: 5), “Nogay Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Arasındaki Yalancı Eş Değerler” başlıklı makalesinde, Nogay Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde yapıdaş olan, aynı kökenden gelip sonradan anlamları farklılaşan yalancı eş değerler genel olarak ele alınmış ve Nogay Türkçesiyle yazılmış eserlerden tespit edilerek alfabetik olarak sıralanmıştır. Kelimeler Eski Türkçede de aranmış; kelimenin önce Nogay Türkçesindeki şekli ve anlamı, sonra Türkiye Türkçesindeki şekli, son olarak da Eski Türkçedeki şekli ve anlamı gösterilmiştir. Nogay Türkçesi ve Türkiye Türkçesine Arapça ve Farsça gibi dillerden geçmiş olan kelimeler ise ayrıca verilmiştir.

Mehmet Kara (2009: 1056-1076), “Lehçeler Arası Aktarmalarda Temel Sorunlar” başlıklı yazısında aktarıncının durumu ve aktarmanın kilitlendiği noktalar başlığı altında ele aldığı yalancı eş değerliği, iki Türk lehçesinde köken ve yazılış bakımından aynı oldukları hâlde, anlamları farklı olan kelimelerin aralarında fark yok zannedilerek eşleştirilmesi şeklinde tanımlar.

Hüseyin Yıldız (2009: 611-659), “Karay Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Arasındaki Yalancı Eş Değer Kelimeler” başlıklı çalışmada, yalancı eş değerlik terimi üzerinde durduktan sonra, dünya dillerinden ve Türk lehçelerinden örnekler verip yalancı eş değerleri kaynağına göre aynı kökten gelen ve farklı kökten gelen (sesteş) kelimeler olarak ele alır. Aynı kökten gelen yapıları tam ve kısmi yalancı eş değer kelimeler olarak ikiye ayırdıktan sonra isim ve fiilleri kendi arasında sınıflandırır. Çalışmada toplamda 275 kelimelik bir yalancı eş değer grubu tespit edilmiştir. Yıldız'ın çalışması sesteş yalancı eş değer kelimelerin ayrı bir başlık altına değerlendirilmesi açısından dikkate değerdir.

Habibe Yazıcı Ersoy (2012: XI), *Başkurt Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde Yalancı Eş Değerler* kitabında, bu iki dildeki eş değer kelimeleri “tam yalancı eş değer kelimeler” ve “kısmi yalancı eş değer kelimeler” olarak iki grupta sınıflandırmış ve her birini ayrı bir bölümde incelemiştir.

Bu çalışmalar dışında, E. Şen'in (1994: 69-72); N. Mahmudov'un (1994: 15-19); N. Demir'in (1997: 379-389); H. Açıkgöz'ün (1998: 49-51); Y. Gedikli'nin (1998: 58-69); N. Kaldarbek'in (1998: 70-71); O. Türkay'ın (1998: 56-57); S. İsmail'in (1998: 72-77); T. Gülensoy'un (1998: 52-55); F. Özkan'ın (1999: 883-889); A. İlker'in (1999: 553-560); M. Uğurlu'nun (2002: 389-401); S. Arnazarov'un (2002: 72-77; 2004: 193-220); M. Musaoğlu'nun (2003: 1-22); S. Tokatlı'nın (2004: 141-156); H. Yıldırım'ın (2005: 765-792); F. Kirişçioğlu'nun (2006: 21-35); H. Müftüoğlu'nun (2006); S. Ertuğ'un (2007); F. U. Denizer'in (2007); H. Can'ın (2008: 347-373); Ç. Usta'nın (2008: 668-691); M. F. Alkayış'ın (2009: 60-70); H. Büke'nin (2009: 215-229); Ü. Zal'ın (2009: 431-455); V. Sultanzade'nin (2010: 166-172; 52-56); N. Kırömeroğlu'nun (2011); E. Gül'ün (2011); A. Merhan'ın (2012: 1-16); S. Adıgüzel'in (2012: 51-56); H. Alkan'ın (2012: 671-688); Direkci ve Gülmez'in (2012: 133-154); R. Abdikulova'nın (2013: 41-48); T. Delice'nin (2013: 131-146); N. Rustemova'nın (2014); M. Özeren'in (2014: 111-127); C. Çakmak'ın (2014: 15-53; 2016); D. Çolak'ın (2014: 595-625); L. Amanova'nın (2014: 167-177); T. Aktaş'ın (2015: 1-16); V. Kartalcık'ın (2015: 87-98) konuya doğrudan ya da dolaylı olarak temas eden çalışmaları vardır.

Konuyla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında yazılış, söyleniş ve köken bakımından aynı olan, kavram alanları kısmen örtüşen ya da hiç örtüşmeyen kelimeler; başta “yalancı eş değerler” olmak üzere “sahte karşılıklar”, “sözde denkteşler”, “aldatıcı kelimeler” gibi terimlerle ifade edilmektedir. Yalancı eş değerliğin alt gruplara ayrılmasında ise lehçelerdeki kavram alanlarının örtüşme oranı esas alınmıştır. Kavram alanları hiç örtüşmeyen kelimeler için daha çok “tam yalancı eş değerler”, kısmen örtüşen kelimeler için ise “kısmi yalancı eş değerler” terimi tercih edilmiştir. Biz de çalışmamızda en yaygın kullanım olan “yalancı eş değer” terimini tercih ettik. Terminoloji boyutunda yaşanan tartışmalar dışında araştırmacıların ayrıldığı bir diğer nokta, köken bakımından farklı olan kelimelerin ayrı bir başlık altında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği meselesidir ki, bazı çalışmalarda bu tür kelimeler sesteş yalancı eş değerler başlığıyla verilmiş hatta eş seslilik de kendi içinde alıntı kelimelerin yol açtığı eş seslilik, çok anlamlılık gibi çeşitli anlam olaylarının yol açtığı eş seslilik şeklinde alt gruplara ayrılmıştır. Kanaatimizce burada önemli olan lehçeler arası aktarımda sorun teşkil eden kelimeleri belirleyerek yanlış okuma ve anlamamanın önüne geçmektir. Şüphesiz, yalancı eş değer yapıların ortaya çıkış nedenlerine göre daha alt gruplarda, farklı şekillerde tasnifleri yapılabilir;

ancak bu tasnif kargaşasının bizi meselenin özünden uzaklaştıracağı kanaatindeyiz. Bundan dolayı yalancı eş değerleri yaygın kullanımı esas alarak tam ve kısmi yalancı eş değer kelimeler olarak iki ana başlık altında ele alıp değerlendirmeyi uygun bulduk.

3. Yeni Uygur Türkçesinde Yalancı Eş Değer Kelimeler

Çalışmada Yeni Uygur Türkçesindeki yalancı eş değerler, literatürdeki yaygın adlandırmayla “tam yalancı eş değer kelimeler” ve “kısmi yalancı eş değer kelimeler” olarak ikiye ayrıldıktan sonra yabancı kökenli kelimeler her iki bölümde ayrıca tasnif edilmiştir.

Hanife Alkan’ın “Lehçeler Arası Aktarmalarda Yalancı Eş Değerler Sorunu (Türkiye Türkçesi-Özbek Türkçesi-Yeni Uygur Türkçesi Fiil Örneği)” başlıklı çalışmasında, Özbek ve Yeni Uygur Türkçesi ile Türkiye Türkçesi yazı dili arasındaki yalancı eş değer fiiller ele alınmış diğer sözcük türleri üzerinde durulmamıştır.

M. Fatih Aklayış, “Çağdaş Türk Lehçeleri Arasında Aktarma Meseleleri (Yeni Uygur Türkçesi-Türkiye Türkçesi Örneği)” başlıklı çalışmasında ise Yeni Uygur Türkçesinden Türkiye Türkçesine yapılacak aktarmalarda dikkat edilmesi gereken hususları ele almış; ancak yalancı eş değerler sorununa temas etmemiştir. Dolayısıyla çalışmamız Yeni Uygur Türkçesindeki yalancı eş değer kelimeleri isim ve isim soylu sözcükler açısından ele alması bakımından orijinallik arz eder.

3.1. Tam Yalancı Eş Değer Kelimeler

3.1.1. Türkçe Kökenli Kelimeler¹

aççığık / aççıklık Öfkeli; hiddetli; dargın. (YUTS, 2) / **acılık** TS *isim* Acı olma durumu.

ada Yerine getirmek, gerçekleştirmek, bitirmek. (YUTS, 3) / **ada** TS *isim* Deniz veya göl suları ile çevrilmiş küçük kara parçası, cezire.

adağ Son. (YUTS, 3) / **adak** TS *isim* Adanılan şey, nezir.

adaş Dost, arkadaş. (YUTS, 3) / **adaş** TS *isim* Adları aynı olanlardan her biri.

ağma Tutumsuz; zayıf karakterli; istikrarsız. (YUTS, 4) / **ağma** TS *isim* Yükselme, yukarı doğru çıkma.

ağriğ Hasta (YUTS, 4) / **ağrı** TS *isim* Vücudun herhangi bir yerinde duyulan şiddetli acı.

aççılık 1. Paralı, zengin. 2. Paralı, ücretli, bedava olmayan. (YUTS, 5) / **akçeli** TS *isim* Paraya bağlı, parayla ilgili, mali.

¹ Kaynak lehçe olan Yeni Uygur Türkçesindeki kelimelerin kökeni esas alınarak bu tasnif yapılmış, köken incelemesinde Emir Necipoviç Necip’in sözlüğünden istifade edilmiştir. Sesteş olup Türkiye Türkçesinde, farklı bir kökten gelen kelimelerin kaynağı ise ayrıca belirtilmiştir. Ör. **baca** Bacanak. (YUTS, 26) / **baca** TS *Far. İsim* Dumanı oaktan çekip havaya vermeye yarayan yol.

axtarma Sürülüp dinlendirilen toprak. (YUTS, 6) / **aktarma** TS *isim* Bir şeyi bir yerden, bir kaptan başka bir yere aktarma işi.

ağın Şair (Kazak Türkçesinde). (YUTS, 7) / **akın** TS *isim* Kalabalık bir şeyin arkası kesilmeyen bir geliş durumunda olması.

al 1. Hile. 2. Kuru karanfil. (YUTS, 7) / **al** TS *isim* Kanın rengi, kızıl, kırmızı.

alçı Aşığın dört tarafından biri. (YUTS, 8) / **alçı** TS *isim* Alçı taşının pişirilip toz durumuna getirilmesinden elde edilerek yapılarda, sanatta, mimarlıkta ve dişçilikte kullanılan madde.

ald Ön, ön kısım. (YUTS, 8) / **alt** TS *isim* 1. Bir şeyin yere bakan yanı, zir, üst karşıtı. 2. Bir nesnenin tabanı. 3. Bir şeyin yere yakın bölümü.

aldin Önceden, ilk olarak önce. (YUTS, 9) / TS **altın** *isim* Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 C'de eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element.

ani Hakaret etme; gönlünü kırma, incitme; dokunma. (YUTS, 13) / **ani** TS *Ar. Sıfat* Ansızın yapılan.

añ 1. Akıl, anlayış, fikir. 2. Av. (YUTS, 13) / **an** TS *Ar. İsim* Zamanın bölünemeyecek kadar kısa olan parçası, lahza, dakika.

araç Seyrek, aralığı açık. (YUTS, 15) / TS **araç** *isim* Bir iş yapmakta veya sonuçlandırmakta gücünden yararlanan nesne.

arkilik Üzerinden, vasıtasıyla, aracılığıyla. (YUTS, 17) / **arkalık** TS *isim* Sırt dayamaya yarayan yer.

artıkluk Üstünlük. (YUTS, 18) / **artıklık** TS *isim* Artık olma durumu.

aşlık Tahıl, hububat, ekin. (YUTS, 19) / **aşlık** TS *isim* 1. Aş yapmak için hazırlanan ve saklanan şeyler. 2. Dövdükten sonra savrulmuş temizlenen ve kurutulan buğday.

atak Şan, ün, şöhret. (YUTS, 20) **atak** TS *sıfat* Düşüncesizce her işe atılan, cüretkâr.

atıma Terim, ıstılah. (YUTS, 21) / **atama** TS *isim* Atamak işi, tayin, nasıp.

atku Atış, atış talimi. (YUTS, 21) / **atkı** TS *isim* Soğuğa karşı omuzlara, başa, sırta veya boyna alınan örtü, bürgü.

ayaqsızlık Sonsuzluk, bitmezlik. (YUTS, 24) / **ayaksızlık** TS *isim* Ayaksız olma durumu.

Baca Bacanak. (YUTS, 26) / **Baca** TS *Far. İsim* Dumanı ocaktan çekip havaya vermeye yarayan yol.

bar Var. (YUTS, 30) / **bar** TS *isim* 1. Anadolu'nun doğu ve kuzey bölgesinde, en çok Artvin ve Erzurum yörelerinde el ele tutuşularak oynanan, ağır ritimli bir halk oyunu. 2. İng. Danslı, içkili eğlence yeri.

basmiçi Haydut, eşkiya, yol kesen. (YUTS, 31) / **basmacı** TS *isim* Basma yapan veya satan kimse.

başçı Yönetmen, şef, başkan, komutan, amir, lider. (YUTS, 32) / TS **başçı** *isim* İşçi başı.

başlık Başkan, lider, şef, reis. (YUTS, 32) / **başlık** TS *isim* Genellikle başı korumak için giyilen şapka, serpuş.

bek Pek. (YUTS, 34) / **bek** TS *İng. isim* Savunma oyuncusu.

beri Hepsi. (YUTS, 35) / **beri** TS *isim* Konuşanın önündeki iki uzaklıktan kendisine daha yakın olanı.

békindi 1. Bağımlı. 2. Evlatlık.(YUTS, 38) / **bakıntı** TS *isim* Temel gereksinimleri karşılama.

bésik 1. İç bükey, obruk. 2. Ezilmiş, yılmış, sindirilmiş. 3. Mütevazi, ağırbaşlı. (YUTS, 39) / **basık** TS *sıfat* Basılmış, yassılaştırılmış.

bésim 1. Adım. 2. Basınç. 3. Vurgu. 4. Üstün, büyük. (YUTS, 39) / **basım** TS *isim* 1. Basımcılık. 2. Bası işi, tipografi.

birer Bir, herhangi bir. (YUTS, 44) / **birer** TS *sıfat* Herkese bir.

bitik Mektup, kitap. (YUTS, 45) / **bitik** TS *sıfat* Yorgunluk veya hastalıktan gücü kalmamış.

boxça Çanta. (YUTS, 46) / **bohça** TS *isim* İçine çamaşır, elbise vb. koyup sarılan dört köşe kumaş.

bolca Tahmin, faraziye, varsayım. (YUTS, 47) / **bolca** TS *sıfat* Oldukça geniş.

bolmiğan Beceriksiz, yaramaz. (YUTS, 47) / **olmayan** TS *sıfat* Gerçekleşmeyen.

bolumsuz Beceriksiz, aptal, yaramaz. (YUTS, 48) / **olumsuz** TS *sıfat* Yapıcı ve yararlı olmayan, hiçbir sonuca ulaşmayan, gözetilen amaca veya beklenilene uygun olmayan, menfi, negatif.

bor Tebeşir. (YUTS, 48) / **bor** TS *Fr. İsim* Atom numarası 5, atom ağırlığı 10,8, yoğunluğu 2,45 olan, tabiatta bor asidi veya boratlar durumunda bulunan basit element.

bora Kamıştan yapılmış hasır. (YUTS, 48) / **bora** TS *İtal. İsim* Genellikle arkasından yağmur getiren sert rüzgâr.

bova Dede. (YUTS, 49) / **baba** TS *isim* Çocuğu olan erkek, peder.

börek Böbrek. (YUTS, 51) / **börek** TS *isim* Açılmış hamurun veya yufkanın arasına, peynir, kıyma, ıspanak vb. konularak çeşitli biçimlerde pişirilen hamur işi.

bözek 1. Uslu, yavaş, sakin. 2. Himayesiz, arkasız, kimsesiz. (YUTS, 51) / **bezek** TS *isim* Süs, ziynet.

buğa Geyik. (YUTS, 51) / **boğa** TS *isim* Damızlık erkek sığır.

bul Poyra. (YUTS, 52) / **bul** TS *isim* Yalnız iki geniş yüzü testere ile düzeltilmiş tahta.

buzuqluk 1. Ahlaksızlık. 2. Orospuluk. (YUTS, 54) / **bozukluk** TS *isim* Bozuk olma durumu.

cakaçi Haberci, duyuran. (YUTS, 56) / **cakacı** TS *sıfat* Caka yapmayı seven.

cirim Fidan. (YUTS, 63) / **cirim** TS *Ar. isim* Hacim.

cöce Cıvıv. (YUTS, 64) / **cüce** TS *sıfat* Boyu, normalden çok daha kısa olan (kimse).

çaçma Taneli. (YUTS, 67) / **saçma** TS *isim* Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek işi.

çaççaç Şaka. (YUTS, 68) / **şakşak** TS *isim* Çoğunlukla hokkabazların kullandıkları, hafifçe vurulduğunda hızla vurulmuş gibi "şak" diye ses çıkaran tahta maşa.

çaççaççi Şakacı. (YUTS, 68) / **şakşakçı** TS *isim* Bir kimseyi veya onun yaptığı her şeyi doğru bularak öven ve başkalarına da kabul ettirmeye çalışan kimse, alkışçı, zilli bebek.

çaçmak 1. Yıldırım, şimşek. 2. Kare, dörtgen. (YUTS, 68) / **çakmak** TS *isim* Taşa vurulup kıvılcım çıkarılan çelik parçası.

çalılık Eksiklik, yarım yamalaklık. (YUTS, 69) / **çalılık** TS *isim* Çalışı çok olan yer.

çalma Kurumuş çamur veya kerpiç parçası. (YUTS, 69) / **çalma** TS *isim* Başkasının malını gizlice almak, hırsızlık etmek, aşırnak işi.

çam Adım. (YUTS, 69) / **çam** TS *isim* Çamgillerin örnek bitkisi olan, dört mevsim yeşil kalabilen, iğne yapraklı, yurdumuzda birçok türü yetişen bir orman ağacı.

çañ 1. Toz. 2. Gürültü, yüksek ses. 3. Sarıasma. (YUTS, 70) / **çañ** TS *isim* İçinden sarkan tokmağının kenarlara vurmasıyla ses çıkaran madenden araç, kampana.

çañçi Sazcı. (YUTS, 70) / **çañcı** TS *isim* Çan yapan veya satan kimse.

çap Kasık. (YUTS, 70) / **çap** TS *isim* Cisimlerin genişliği, kutur.

çapğun 1. Tipi. 2. Akın, baskın. (YUTS, 71) / **çapkın** TS *sıfat* Geçici aşklar ve ilişkiler peşinde koşan (kimse), hovarda.

çat 1. Kasık. 2. Dağ boğazı. 3. Yarık, aralık. (YUTS, 72) / **çat** TS *isim* Sert bir şeyin kırılırken çıkardığı ses.

çekçek Öfkeli, kin dolu. (YUTS, 73) / **çekçek** TS *isim* Kişileri taşımak için kullanılan, insan gücüyle işleyen iki tekerlekli araç.

çekmen Asya modası bir tür kışlık pamuklu palto ve bu palto için kullanılan pamuk kumaş. (YUTS, 74) / **çekmen** TS *isim* Deri üzerine yapıştırılarak çekip emmeye yarayan şişe vb. alet, çekmen.

çetel Yabancı ülke. (YUTS, 74) / **çatal** TS *isim* İki veya daha çok kola ayrılan değnek.

çevre Torun çocuğu, torunun oğlu. (YUTS, 75) / **çevre** TS *isim* Bir şeyin yakını, dolayı, etraf, periferi.

çecekçi Çiçek aşısı yapan. (YUTS, 75) / **çecekçi** TS *isim* Çiçek yetiştiren, satan veya yapma çiçek işiyle uğraşan kimse.

çetin Üvez ağacı. (YUTS, 77) / **çetin** TS *sıfat* Amaçlanan duruma getirilmesi, elde edilmesi, çözümlenmesi, işlenmesi güç veya engeli çok olan, güç, zor, müşkül.

çıkan Çıban. (YUTS, 78) / **çıkan** TS *isim* Çıkarma işleminde bütünden alınan sayı.

çile Gübre; mayıs, hayvan pisliği. (YUTS, 80) / **çile** TS *Far. İsim* Zahmet, sıkıntı.

çimçik Gözlerini kırıştıran. (YUTS, 81) / **çimdik** TS *isim* Çimdikleme işi.

çiş Diş. (YUTS, 83) / **çiş** TS *isim* Çocuk dilinde idrar.

çokça Tepe. (YUTS, 84) / **çokça** TS *zarf* Oldukça fazla, aşırı miktarda, fazlaca.

çor Çamurdan yapılmış düdük. (YUTS, 85) / **çor** TS *isim* Hastalık.

çüce Cıvıv. (YUTS, 88) / **cüce** TS *sıfat* 1. Boyu, normalden çok daha kısa olan (kimse). 2. Gelişmemiş (bitki).

çüş 1. Düş, rüya. 2. Öğle. (YUTS, 89) / **çüş** TS *isim* Yürüyen eşeği durdurmak için söylenen söz.

dal Bükük, eğik. (YUTS, 92) / **dal** TS *isim* Ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri.

dañk Ün, şöhret, şan. (YUTS, 93) / **dank** TS *isim* "Bir olay sebebiyle birden ayrılmak, doğruyu anlamak" anlamında dank etmek veya dank demek birleşik fiillerinde kullanılır.

dar 1. Dar ağacı, idam sehpaı. 2. Halat, çıma, palamar. (YUTS, 93) / **dar** TS *sıfat* İçine alacağı şeye oranla ölçüleri yetersiz olan, geniş ve bol karşıtı.

déve Dev. (YUTS, 101) / **deve** TS *isim* Geviş getiren memelilerden, boynu uzun, sırtında bir veya iki hörgücü olan, yük taşımakta kullanılan hayvan.

dik Ağrı, acı, azap, işkence. (YUTS, 101) / **dik** TS *sıfat* Yatay bir düzleme göre yer çekimi doğrultusunda bulunan, eğik olmayan.

emen 1. Pelin, akpelin. 2. Yani, sanki, adeta. (YUTS, 112) / **emen** TS *isim* Bağ çubuğu, ağaç veya sebze dikmek için açılan çukur.

eriksiz Esir. (YUTS, 115) / **eriksiz** TS *isim* Eriği olmayan.

erk Hürriyet, özgürlük. (YUTS, 115) / **erk** *isim* Bir işi yapabilme gücü, kudret, iktidar.

erke Sevimli, şımarık. (YUTS, 115) / **erke** TS *isim* Enerji.

es 1. Hafıza. 2. Koku, ıtır. (YUTS, 116) / **es** TS *isim* Notada duraklama zamanı ve bunu gösteren işaretin adı.

esen Gelecek, yakın gelecek. (YUTS, 116) / **esen** TS *sıfat* Ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı, sıhhatli, salim.

ezme Geveze, boşboğaz. (YUTS, 120) / **ezme** TS *isim* Üstüne basarak veya bir şey arasına sıkıştırarak yassılaştırma, biçimini değiştirme.

éniş Açık, açık seçik, net. (YUTS, 125) **anı** TS *sıfat* Hazır.

éren 1. Dişbudak ağacı, akçaağacı. 2. Dikkat. (YUTS, 126) / **eren** TS *isim* Ermiş.

étim Doz, belli miktar. (YUTS, 127) / **atım** TS *isim* Atma işi.

ğağa Taklidî ses, karga sesi. (YUTS, 139) / **gaga** TS *isim* Genellikle kuşlarda ağzın bir uzantısı durumunda olan, biçim ve büyüklüğü değişik, boynuz yapısında, katı ve çıkıntılı organ.

ğol 1. Ağaç gövdesi. 2. Sap; sürüngen sap. 3. Omuz. 4. Bel kemiği. 5. Çok, bol, fazla. 6. Far. Boğaz, dağ boğazı. (YUTS, 144) / **kol** TS *isim* İnsan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm.

ıçimlik İçki, içilen şey. (YUTS, 172) / **ıçimlik** TS *sıfat* İçilecek miktarda olan.

ıçki Dahili, içe ait. (YUTS, 172) / **ıçki** TS *isim* İçinde alkol bulunan içecek.

ilğa Seçme, ayıklama. (YUTS, 174) / **ilga** TS *Ar. isim* Bir şeyin varlığını ortadan kaldırma.

ilk El, kol. (YUTS, 175) / **ilk** TS *sıfat* Zaman, sıra, yer ve önem bakımından ötekilerden önce gelen, son karşıtı.

inaş Dost, barışçı, barışsever. (YUTS, 176) / **inak** TS *isim* Dogma.

jillikçi Irgat. (YUTS, 183) / **yıllıkçı** TS *sıfat* Yıllıklı.

kaka Erkek cinsel organı. (YUTS, 190) / **kaka** TS *isim* Çocuk dilinde dışkı.

kama Oyuk, çukur, boşluk. (YUTS, 191) / **kama** TS *isim* Silah olarak kullanılan, ucu sivri, iki ağız da keskin bıçak.

kat Büyük sandık. (YUTS, 192) / **kat** TS *isim* Bir yapıda iki döşeme arasında yer alan daire veya odaların bütünü.

kavak 1. Oyuk, boşluk. 2. Kavern. (YUTS, 192) / **kavak** TS *isim* Söğütgillerden, sulak bölgelerde yetişen, boyu bazı türlerinde 30-40 metreye değin çıkan, kerestesinden yararlanılan uzun boylu bir ağaç.

kayış Kınama, sitem etme. (YUTS, 192) / **kayış** TS *isim* Bağlamak, tutmak veya sıkmak amacıyla kullanılan, dar ve uzun kösele dilimi.

kélişim Anlaşma, sözleşme, uzlaşma. (YUTS, 197) / **gelişim** TS *isim* Gelişme işi.

kér Açık kahverengi. (YUTS, 198) / **ker** TS *Far. isim* Kuvvet, kudret.

kése Parça; ham tuğla. (YUTS, 199) / **kese** TS *isim* Bel, çapa veya sabanın topraktan kaldırdığı iri parça.

koza Tepsisi. (YUTS, 202) / **koza** TS *Far. isim* 1. İçinde tohum veya krizalit bulunan korunak, kozalak. 2. İpek böceğinin ördüğü ve içine kapandığı korunak.

köçme Taşınan, taşınabilir. (YUTS, 202) / **göçme** TS *isim* Göçmek işi.

köçürme Kopya. (YUTS, 203) / **göçürme** TS *isim* Göçürmek işi.

kökçe Bir tür kavun. (YUTS, 203) / **kökçe** TS *isim* Gök rengi, mavi.

körpe 1. Pamuklu döşek. 2. Kuzu kürkü. (YUTS, 207) / **körpe** TS *sıfat* Dalından yeni koparılmış, tazeliği üstünde, daha büyümemiş (bitki), kart karşıtı.

kötürülüş Yükselme, kaldırılma, yükseliş. (YUTS, 208) / **götürülüş** TS *isim* Götürülme işi.

küçük. 1. Enik, köpek yavrusu. 2. Yavru. (YUTS, 211) / **küçük** TS *sıfat* Boyutları, benzerlerininkinden daha ufak olan, mikro, büyük karşıtı. 2. Yaşı daha az olan.

külçe Çörek. (YUTS, 211) / **külçe** TS *Far. İsim* Eritilerek kalıba dökülmüş maden veya alaşım.

küre 1. Hacim birimi (2,5 desilitre). 2. Avlu; su ile çevrilmiş şehir. (YUTS, 212) / **küre** TS *Ar. isim* Bütün noktaları merkezden aynı uzaklıkta bulunan bir yüzeyle sınırlı cisim.

kama 1. Su samuru. 2. Samur kürkü. (YUTS, 218) / **kama** TS *isim* Silah olarak kullanılan, ucu sivri, iki ağzı da keskin uzun bıçak.

kapartma Nasır; su toplamış kabarcık. (YUTS, 220) / **kabartma** TS *isim* Kabarmasını sağlamak, kabarmasına yol açma işi.

kapçuk Çuval, torba. (YUTS, 220) / **kapçık** TS *isim* Küçük kap.

kaynak 1. Kaynamış. 2. Sıcak. (YUTS, 228) / **kaynak** TS *isim* Bir suyun çıktığı yer, kaynarca, pınar, memba, göz.

kəriş Acı, ekşi. (YUTS, 231) / **karış** TS *isim* Kar yağmış bir alana bakma sonucu ortaya çıkan göz kamaşması.

kézi 1. Atın kaburga yağı. 2. Atın kaburgasından yapılmış sucuk. (YUTS, 233) / **kazi** TS *isim* Bir yeri kazma işi, hafriyat.

kézilma Yer altından çıkarılan şeyler; madenler. (YUTS, 233) / **kazılma** TS *isim* Herhangi bir araçla toprağı açma, oyma.

kıçık Gıdık. (YUTS, 234) / **gıcık** TS *isim* Boğazda duyulup aksırtan, öksürten yakıcı kaşıntı.

kılçık Tüy, ince kıl. (YUTS, 234) / **kılçık** TS *isim* Balıkların eti arasında bulunan diken gibi ince ve küçük kemik.

kirginlik Katliam ve yağma. (YUTS, 236) / **kırgınlık** TS *isim* Gücenmiş, gönlü kırılmış olma durumu.

kışka Kısa. (YUTS, 237) / **kıska** TS *isim* Arpacık soğanı.

kıştırma Conta. (YUTS, 238) / **kıştırma** TS *isim* İki şey arasında bırakarak sıkıştırma.

kışlak Köy; kırsal kesim. (YUTS, 238) / **kışlak** TS *isim* Kışın barınılan yer.

kiyak Bir tür yassı ot. (YUTS, 238) / **kıyak** TS *sıfat* Benzerlerinden üstün olan, çok güzel, mükemmel.

kızganç Acı, acıma, merhamet. (YUTS, 240) / **kıskanç** TS *sıfat* Kıskanma huyunda olan (kimse), güncü, haset, hasetçi, hasetli, hasut.

kızılçe Pancar. (YUTS, 240) / **kızılca** TS *sıfat* Kızıla çalan, az kızıl.

kol El. (YUTS, 241) / **kol** TS *isim* İnsan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm.

konak Mısır. (YUTS, 243) / **konak** TS *isim* Büyük ve gösterişli ev.

kondağ 1. Dipçik 2. Tüfek. (YUTS, 243) / **kundak** TS *Rum. isim* 1. Yangın çıkarmak için bir yere konulan tutuşmuş yağlı bez parçası *vb.* 2. Tüfek gibi bazı ateşli silahlarda bunları çeşitli yönlere çevirmeye yarayan, namlunun altında bulunan ağaç veya metal bölüm.

koruğ 1. Kıvrım. 2. Duvar veya parmaklık ile çevrilmiş saha; ihata. 3. Engel. (YUTS, 244) / **koruk** TS *isim* Henüz olgunlaşmamış ekşi üzüm.

koruma Kavurma. (YUTS, 244) / **koruma** TS *isim* Bir kimseyi veya bir şeyi dış etkilerden, tehlikeden, zor bir durumdan uzak tutma.

koşma Birleşik. (YUTS, 245) / **koşma** TS *isim* Adım atışlarını artırarak ileri doğru hızla gitme.

koşuk 1. Kaşık. 2. Karışmak, bir işte eli olmak. (YUTS, 245) / **koşuk** TS *isim* Şiir.

koşulma Karışım, mahlat. (YUTS, 245) / **koşulma** TS *isim* Birlikte iş görülmesi için bir şeyi başka birinin yanına katma, arkadaş olarak verme.

kovuğ Sidik torbası; kavuk. (YUTS, 245) / **kovuk** TS *isim* Bir şeyin oyuk durumunda bulunan iç bölümü.

kur 1. Satır. 2. Takım. (YUTS, 248) / **kur** TS *Fr. isim* 1. Yabancı paraların ulusal para cinsinden değeri. 2. Düzey.

kural Silah (YUTS, 248) / **kural** TS *isim* Bir sanata, bir bilime, bir düşünce ve davranış sistemine temel olan, yön veren ilke, nizam.

kurt Kurumuş peynir; kurutulmuş peynir. (YUTS, 249) / **kurt** TS *isim* 1. Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'da yaşayan, postu gri sarı renkli, yırtıcı, etçil memeli hayvan. 2. Bazı böceklere veya bazı böcek kurtçuklarına verilen ad.

kuruluş İnşaat. (YUTS, 249) / **kuruluş** TS *isim* 1. Kurma işi. 2. Topluma hizmet, üretim, tüketim *vb.* amaç ve görevlerle kurulan her şey, tesis.

kuymak 1. Gözleme (bir tür yemek). 2. Dökmek, akıtmak, boşaltmak (YUTS, 251) / **kuymak** *isim* Mısır ununun erimiş tereyağıyla kavrulması, su eklenmesi, bir miktar peynir katılması ve bir süre kaynatılmasıyla elde edilen yemek.

lobi Fasulye. (YUTS, 257) / **lobi** TS *Fr. isim* Bir yapının kapısından içeri girildiğinde görülen ilk boşluk, alan.

lok Kemiksiz; kemiksiz et. (YUTS, 257) / **lok** TS *İng. isim* Gemileri, farklı iki su düzeyinin birinden öbürüne aşırma için yapılmış ara havuz.

manda Uzun tüylü. (YUTS, 261) / **manda** TS *isim* Geviş getirenlerden, derisinin rengi siyaha yakın, uzun seyrek kıllı bir hayvan, su sığırı, camız, kömüş.

maya Ot, ekin yığını. (YUTS, 262) / **maya** TS *Far. isim* Bazı besinlerin yapımında mayalanmayı sağlamak için kullanılan madde, ferment.

nar Tek hörgüçlü deve. (YUTS, 286) / **nar** *Far. isim* Nargillerden, yaprakları karşılıklı, çiçekleri büyük, koyu kırmızı renkte, küçük bir ağa.

narin Türkistan milli yemeği. (YUTS, 286) / **narin** *TS Far. sıfat* İnce yapılı, yepelek, nazenin.

noxta Yular, dizgin. (YUTS, 291) / **nokta** *TS Ar. isim* Çok küçük boyutlarda işaret, benek.

olturağ Yerleşik. (YUTS, 295) / **oturak** *TS isim* Oturulacak yer veya şey.

oñay Kolay. (YUTS, 296) / **onay** *TS isim* Uygun bulma, tasdik, icazet, izin.

ora Çukur, kuyu. (YUTS, 297) / **ora** *TS isim* O yer.

orağ Ambalaj malzemesi. (YUTS, 297) / **orak** *TS isim* Yarım çember biçiminde yassı, ensiz ve keskin metal bir bıçakla, buna bağlı bir saptan oluşan ekin, ot *vb.* biçme aracı.

ova 1. Vadi, dere. 2. Tepe, doruk, zirve. (YUTS, 300) / **ova** *TS isim* Çevrelerine göre çukurda kalmış, çoğunlukla alüvyonla örtülü, eğimi az, akarsuların derine gömülmediği, geniş veya dar düzlük, yazı.

oyunçağ Şen, neşe, eğlence. (YUTS, 302) / **oyuncak** *TS isim* Oyun aracı.

öge 1. Yuva. 2. Grup. (YUTS, 303) / **öge** *TS isim* Bir bütünü oluşturan, bütünden ayrıştırıldığında da kendi başına anlam taşıyan parça, unsur.

örme Sarma. (YUTS, 307) / **örme** *TS isim* İplik, yün, tel, saz *vb.*ni birbirine dolayarak veya geçirerek işlemek veya tezgâhta dokuma.

ötüş Geçiş, geçme. (YUTS, 309) / **ötüş** *TS isim* Kuş veya böcekler, değişik tonda ses çıkarma işi.

özen Irmak, çay, kanal. (YUTS, 309) / **özen** *TS isim* Bir işin elden geldiğince iyi olmasına çabalama, özenme, itina, ihtimam.

pağır Kova, bakraç. (YUTS, 313) / **bakır** *TS isim, kimya* Atom numarası 29, yoğunluğu 8,95 olan, 1084 °C'ye doğru eriyen, doğada serbest veya birleşik olarak bulunan, ısı ve elektriği iyi ileten, kolay dövülür ve işlenir olduğundan eski çağlardan beri türlü işlerde kullanılan, kızıl renkli element.

palas Kilim (YUTS, 313) / **palas** *TS Fr. isim* Lüks otel.

parsa Parsa, dindar. (YUTS, 315) / **parsa** *TS Far. isim* Bir izleyici topluluğu önünde yapılan gösteriden sonra toplanan para.

pat Çabuk, hızlı, yakın. (YUTS, 316) / **pat** *TS 1. sıfat* Yassı, basık. 2. *isim* Yassı bir şeyle vurulduğunda çıkan ses.

petek 1. Ayak tabanlığı. 2. Ördek yürüyüşü. (YUTS, 320) / **petek** *TS isim* Arıların yumurtalarını bırakmak ve bal depo etmek için yaptığı, düzgün altıgen ağızlı bal mumu yuvacıklar topluluğu.

pişşik 1. Olgun, ergin, yetişkin. 2. Sağlam, dayanıklı. 3. Tecrübeli, görgülü, titiz. 4. Cimri, hasis. 5. Becerikli, akıllı. 6. İyi kaliteli, iyi cinsten. 7. Yanmış, yanık. (YUTS, 324) / **pişik** *TS isim* Apış arası, koltuk altı gibi tenin birbirine sürtünen yerlerinde ter, idrar veya dışkının yakmasıyla oluşan kızartı.

purçağ Nohut, bezelye. (YUTS, 327) / **burçak** *TS isim* Baklagillerden, taneleri hayvan yemi olarak kullanılan yıllık bir yem bitkisi.

pütük Mektup. (YUTS, 329) / **bitik** *TS sıfat* Yorgunluk veya hastalıktan gücü kalmamış.

salak Leke. (YUTS, 338) / **salak** TS *sıfat* Giyinişinden, konuşma ve davranışlarından seviyesiz, dengesiz ve saf olduğu anlaşılan (kimse).

san 1. But, kalça. 2. Sayı. (YUTS, 340) / **san** TS *isim* Bir kimsenin işi, mesleği veya toplum içindeki durumu ile ilgili olarak kullanılan ad, unvan, titr.

sapağ 1. Salkım. 2. Sap. (YUTS, 341) / **sapak** TS *isim* Bir ana yoldan ayrılan yolun başlangıç noktası.

sarkıt Yemek kalıntısı; bir kişinin misafirlige gittiği yerden evde kalanlar için getirdiği yemek (çerez). (YUTS, 342) / **sarkıt** TS *isim* Mağaraların tavanında aşağıya doğru oluşan, genellikle koni biçiminde kalker birikintisi, damla taş, stalaktit.

savaş 1. Yünü ditmek için dövme. 2. Kamçılama. (YUTS, 342) / **savaş** TS *isim* Devletlerin diplomatik ilişkilerini keserek giriştikleri silahlı mücadele, harp, cenk, cidal.

say Nehir yatağı, dere, çay. (YUTS, 342) / **say** TS *isim* Çalışma, emek.

sayman Alet. (YUTS, 343) / **sayman** TS *isim* Bir kurum, kuruluş vb.nin hesap işleriyle uğraşan kimse, muhasebeci, muhasip.

sezgüsüz 1. Basiretsiz. 2. Duygusuz. (YUTS, 349) / **sezgisiz** TS *sıfat* Sezgi ile edinilmeyen, sezgiye dayanmayan.

séliğ Vergi. (YUTS, 350) / **salık** TS *isim* Tavsiye.

siliğ Düz, pürüzsüz, cilalı, parlamış. (YUTS, 353) / **silik** TS *sıfat* Üstündeki yazı veya çizgiler silinmiş, bozulmuş, aşınmış olan.

sin 1. Boy, endam. 2. Dış görüntü. 3. Sütsüz. (YUTS, 354) / **sin** TS *isim* Ölü gömülen yer, gömüt, mezar, kabir, metfen, makber.

sirt Dış, harici. (YUTS, 356) / **sirt** TS *isim* Omurgalı veya omurgasız hayvanlarda boyundan kuyruk sokumuna kadar uzanan üst bölüm.

sizma Çizgi. (YUTS, 356) / **sizma** TS *isim* İnce aralıklardan veya gözeneklerden az miktarda ve belli olmadan yavaş yavaş akmak, çıkma işi.

soxma 1. Dövme, sıkıştırma. 2. Patika, çığır. (YUTS, 358) / **sokma** TS *isim* İçine veya arasına girmesini sağlama işi.

soğum Kışlık et tedariki için kesilen hayvan. (YUTS, 358) / **sokum** TS *isim* Lokma.

solak Hapishane. (YUTS, 358) / **solak** TS *isim* Genellikle sol elini kullanan kimse.

soyma 1. Katliam, kırim. 2. Olgunlaşmamış kavun. (YUTS, 360) / **soyma** TS *isim* Bir şeyin üzerinden kabuk, deri, zar vb.ni çıkarma.

sunuş 1. Kırılma. 2. Uzatma. (YUTS, 366) / **sunuş** TS *isim* Bir büyüğe veya nezaket gereğince bir kimseye bir şeyi verme, arz etme, yollama, gönderme, takdim etme işi.

süyek Kemik. (YUTS, 370) / **süyek** TS *isim* Cebire.

şap 1. Salkım. 2. Hançer, kama. (YUTS, 374) / **şap** TS *isim* İstekle öperken çıkan ses.

şart Çatırtı, çitirtı. (YUTS, 375) / **şart** TS *Ar. isim* Olması başka durumların gerçekleşmesini gerektiren şey, koşul.

şaşkın Acele, acil. (YUTS, 375) / **şaşkın** TS *sıfat* Düşünceleri dağılmış, karışmış, ne yapacağını bilemez duruma gelmiş.

tağar Çuval. (YUTS, 384) / **dağar** TS *isim* Ağzı yayvan, dibi dar toprak kap.

tağ 1. Tek, yalnız, çift olmayan. 2. Tam. (YUTS, 385) / **tak** TS *isim* Tahta *vb.* bir şey vurulduğunda veya silah patlayınca çıkan tok ve sert ses.

tağa Nal. (YUTS, 385) / **taka** TS *isim* Doğu Karadeniz bölgesine özgü yelkenli bir tür kıyı teknesi.

tal 1. Söğüt ağacı. 2. Tane, adet. 3. Dalak. 4. Tam. (YUTS, 386) / **dal** TS *isim* Ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri.

tallanma Seçmeli. (YUTS, 387) / **dallanma** TS *isim* Dal verme işi.

talma Sara hastalığı. (YUTS, 387) / **dalma** TS *isim* Suyun içine bütün vücuduyla ve hızla girme.

tapa Serzeniş, başa kakma, tekdir. (YUTS, 389) / **tapa** TS *isim* Şişe gibi dar delikleri tıkamaya yarayan mantar, cam, tahta veya plastikten tıkaç, tıpa.

tapşurma Ödev, vazife. (YUTS, 389) / **tapşırma** TS *isim* Saz şiirinde âşık, son dörtlükte kendi adını belirtme.

tartma 1. Kolan. 2. Çekmece, kutu. (YUTS, 392) / **tartma** TS *isim* Bir şeyin birim cinsten ağırlığını bulma.

taşkı Dış, harici. (YUTS, 393) / **dışkı** TS *isim* Sindirim sonunda anüs yoluyla dışarıya atılan besin artığı, kaka, bok, büyük abdest, kazurat.

taşma Döküntü. (YUTS, 393) / **taşma** TS *isim* Sıvı maddeler, içinde buldukları kaba sığmayacak kadar çoğalma ve kabarma yüzünden kenarları aşma.

tek Üzüm sorkun dalı. (YUTS, 397) / **tek** TS *sıfat* Eşi olmayan, biricik, yegâne.

teпки Kabakulak. (YUTS, 402) / **teпки** TS *isim* Bir cismin kendini iten veya sıkıştıran başka bir cisme gösterdiği karşı etki, aksülamel, reaksiyon.

tékin Bedava, parasız. (YUTS, 408) / **tekin** TS *sıfat* Boş, içinde kimse bulunmayan. 2. Güvenilir (kişi, yer).

témitiş Damlatma. (YUTS, 408) / **damıtış** TS *isim* Gaz ürünler elde etmek için, bazı katı nesnelere ısı yoluyla temel öğelerine ayırtırmak, imbikten çekmek, takdir etme işi.

tére Kavun türü. (YUTS, 409) / **tere** TS *isim* Turpgillerden, yaprakları salata olarak yenen baharlı bir bitki.

tırtık Yara izi. (YUTS, 415) / **tırtık** TS *isim* Çentik.

tinma Tortu, çöküntü. (YUTS, 413) / **dinme** TS *isim* Sona erme, bitme, durma.

tizim Liste. (YUTS, 415) / **dizim** TS *isim* Dizilme işi, dizme.

toğan Su bendi, bütet, bağlağı. (YUTS, 416) / **doğan** TS *isim* Kartalgillerden, sırtı kül rengi ve enine çizgili, küçük kuş, fare *vb.* ile beslenen ve alıştırılarak kuş avında kullanılan yırtıcı bir kuş.

toğuş 1. Örmek. 2. Eyerleme. (YUTS, 418) / **dokuyuş** TS *isim* Tezgâhta ipliği, çözü ve atkı durumunda kullanarak kumaş yapma işi.

tolima Çokça, aşırı, yersiz, lüzumsuz. (YUTS, 418) / **dolama** TS *isim* İplik, şerit, tel *vb.* nesnelere bir şeyin üzerine döndürerek sarma.

ton Gocuk. (YUTS, 419) / **don** TS *isim* Giysi.

topak Dana, buzağı. (YUTS, 420) / **topak** TS *isim* Yuvarlak biçimde olan nesne, toparlak.

tosun 1. Set, engel. 2. Ürkek, korkak. (YUTS, 421) / **tosun** TS *isim* Danalıktan yeni çıkmış genç boğa.

toyluk Düğün için gereken şeyler. (YUTS, 422) / **toyluk** TS *isim* Toy olma durumu, acemilik.

töre 1. Han soyundan olan kimse; soylu kimse; asilzade. 2. Bürokrat, kırtasiyeci (YUTS, 424) / **töre** TS *isim* Bir toplulukta benimsenmiş, yerleşmiş davranış ve yaşama biçimlerinin, kuralların, görenek ve geleneklerin, ortaklaşa alışkanlıkların, tutulan yolların bütünü, âdet.

turaqsız Değişken, karasız, tutarsız. (YUTS, 427) / **duraksız** TS *zarf* 1. Otobüs mola vermeden, duraklarda durmadan (gitmek). 2. *sıfat* Hareketli, oynak.

turgun Yerli, eskiden oturan. (YUTS, 427) / **durgun** TS *sıfat* Sakin.

turmuş Hayat, ömür, geçim. (YUTS, 427) / **durmuş** TS *sıfat* Hareket etmeyen, sabit bir şekilde bekleyen.

tutuk Bulutlu, kapalı, karanlık, kederli, mahzun. (YUTS, 429) / **tutuk** TS *sıfat* Akıcı, rahat konuşamayan.

tuygun Uyanık, basiretli, zeki. (YUTS, 429) / **duygun** TS *sıfat* Duyarlı.

tüzük Sağlam, doğru, dürüst. (YUTS, 433) / **tüzük** TS *isim* Herhangi bir kurumun veya kuruluşun tutacağı yolu ve uygulayacağı hükümleri sırasıyla gösteren maddelerin hepsi, nizamname, statü.

uçma 1. Uçan. 2. Yüksek, zirve. (YUTS, 434) / **uçma** TS *isim* Kuş, kanatlı böcek *vb.* hareketli kanatları yardımıyla havada düşmeden durmak, havada yol alma işi.

ulağ 1. Ek, katma. 2. Kabza, tutak. 3. Çalıştırılan hayvan. 4. Çamaşır teknesi. (YUTS, 436) / **ulak** TS *isim* Haberci.

ulaştırma Birleştirme, ekleme. (YUTS, 436) / **ulaştırma** TS *isim* Ulaşmasını sağlama.

uşşak Ufak. (YUTS, 440) / **uşak** TS *isim* Çocuk.

uyma 1. Yığın, küme. 2. Çöplük, mezbele, süprütülük. (YUTS, 442) / **uyma** TS *isim* Uymak işi, intibak, riayet, tebaiyet, tevafuk.

uyuşkan Birlik, birleşmiş. (YUTS, 442) / **uyuşkan** TS *sıfat* Herkesle veya her şeyle kolayca uyuşabilen.

uyuşma Dernek. (YUTS, 442) / **uyuşma** TS *isim* Her konuda birbirine uymak, imtizaç etme.

uyuşuk 1. Mincik mincik, buruşturulmuş. 2. Birleşik. 3. Tertipli, düzenli. (YUTS, 442) / **uyuşuk** TS *sıfat* Duymaz ve hareket edemez duruma gelmiş, uyuşmuş.

üzülüş Kopma, kesilme. (YUTS, 448) / **üzülüş** TS *isim* Üzülme durumu.

yağ 1. Taraf, yön, yan, cihet. 2. Yok. (YUTS, 455) / **yağ** TS *isim* Tibet'te, Asya'nın bazı yörelerinde yabani veya evcil olarak yaşayan, kılları uzun bir tür öküz, Tibet öküzü, Tibet sığırı.

yalpak Yassı, düz. (YUTS, 456) / **yalpak** TS *isim* Dalkavuk.

yandaş 1. Bitişik, muttasıl. 2. Yanından geçme. (YUTS, 458) / **yandaş** TS *isim* Birinden yana olan veya bir düşünceye, bir isteğe katılan, onu destekleyen kimse, yanlı, taraflı, taraftar.

yapma Kapatma. (YUTS, 459) / **yapma** TS *isim* Ortaya koyma, gerçekleştirme, oluşturma, meydana getirme işi.

yaraş İşe yarama, yararlı olma. (YUTS, 459) / **yaraş** TS *sıfat* Girişken (kimse).

yaşak Döşeme. (YUTS, 460) / **yaşak** TS *isim* Bir işin yapılmasına karşı olan yasal veya yasa dışı engel, memnuiyet.

yaşlık Gençlik. (YUTS, 461) / **yaşlık** TS *isim* Yaş olma durumu, ıslaklık.

yersiz Topraksız. (YUTS, 463) / **yersiz** TS *sıfat* Barınacak yeri olmayan.

yélím Yapıştırıcı, tutkal. (YUTS, 465) / **yalım** TS *isim* Alev.

yélin Meme. (YUTS, 465) / **yalın** TS 1. *isim* Alev. 2. *sıfat* Gösterişsiz, süssüz, sade (söz, yazı). 3. Çıplak, kınından çıkmış.

yénik Hafif. (YUTS, 465) / **yenik** TS *sıfat* Yenmiş, aşınmış.

yépiş Kapalı, örtülü. (YUTS, 466) / **yapık** TS *isim* Yeniçerilerin giydikleri üstlük.

yétekçi Önder, lider, yönetici. (YUTS, 467) / **yedekçi** TS *isim* Bir hayvanı yedeğe alan kimse.

yoğan Büyük. (YUTS, 469) / **yoğun** TS *sıfat* Hacmine oranla ağırlığı çok olan, kesif.

yosun Şekil, tarz. (YUTS, 471) / **yosun** TS *isim* Çoğu sularda, ağaç veya taşların üzerinde yetişen dallı bitkilerin ilkel yapıdaki örneklerine verilen genel ad.

3.1.2. Yabancı Kökenli Kelimeler²

acizane Garip hâlde; hafifçe, gevşekçe. (YUTS, 2) / **acizane** TS *Ar. + Far zarf* Söz söyleyen kimsenin, kendi yaptıklarını abartmamak için kullandığı "âcizlere yakışacak bir biçimde" anlamında kullanılan bir nezaket sözü.

agah Uyarı, dikkat etme. (YUTS, 4) / **agâh** TS *Far.* Bilen, bilgili.

amal Çare, usul, tedbir, metot. (YUTS, 12) / **amel** TS *Ar. isim* Yapılan iş, edim, fiil.

aman Esen, sağlam, sıhhatli. (YUTS, 12) / **aman** TS *Ar. ünlem* Yardım istenildiğini anlatan bir söz.

araz Bozuşukluk; kavgalı, arası açık. (YUTS, 15) / **araz** TS *Ar. isim* 1. İlinek. 2. Belirti.

attar Tuhafiye mağazası. (YUTS, 22) / **aktar** TS *Ar. isim* Baharat veya güzel kokular satan kimse veya dükkân.

avare Zahmet, meşakkat, sersemlik. (YUTS, 22) / **avare** TS *Far. sıfat* İşsiz, işsiz güçsüz, başıboş, aylak.

ayla 1. *Ar.* Ablâ. 2. Önü. (YUTS, 24) / **ayla** TS *isim* 1. Hale. 2. Bazı kutsal kişilerin başı etrafında gösterilen ışık çevresi.

aza Yas, matem. (YUTS, 25) / **aza** TS *Ar. isim* Üye.

azade Temiz, düzgün, derli toplu, geniş, sakin. (YUTS, 25) / **azade** TS *Far. sıfat* Başıboş, erkin, serbest.

azar Cefa, eziyet, çile. (YUTS, 26) / **azar** TS *Far. isim* Paylama.

balâğét Olgunluk, erginlik, kemal. (YUTS, 29) / **belagat** TS *Ar. isim* İyi konuşma, sözle inandırma yeteneği.

² Birden fazla anlamı olan ve farklı kökten gelen kelimelerin ilk anlamlarına göre köken tasnifi yapılmıştır. Türkçe kökenli unsurların bulunduğu örneklerde yabancı kökenli yapıların kaynağı belirtilmiştir. Ör. **ayla** 1. *Ar.* Ablâ. 2. Önü. (YUTS, 24) / **ayla** TS *isim* 1. Hale. 2. Bazı kutsal kişilerin başı etrafında gösterilen ışık çevresi.

bana Bahane. (YUTS, 29) / **bana** TS *zamir* Ben zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

bayan Beyan, söyleme, bildirme. (YUTS, 33) / **bayan** TS *isim* Kadınların ad veya soyadlarının önüne getirilen saygı sözü.

baz 1. *Far.* Yine, tekrar, bir daha. 2. *Far.* Ala doğan. 3. Buzul. (YUTS, 33) / **baz** TS *Fr. sıfat* Temel.

baza Askerî üs. (YUTS, 33) / **baza** TS *İtal. isim* Mobilyanın uzunluğunca konulan dar ayak.

bazarlık Hediye, armağan, tatlı. (YUTS, 33) / **pazarlık** TS *Far + T. isim* Bir alışverişte tarafların kendileri için en elverişli fiyatı karşısındakine kabul ettirmek amacıyla yaptıkları görüşme.

bend Meşgul. (YUTS, 35) / **bent** *Far. isim* Bağ, rabıt.

bezen Bazen. (YUTS, 37) / **bezen** TS *isim* Bezek, süs.

bezme Ziyafet, şölen, içki meclisi. (YUTS, 37) / **bezme** TS *isim* Bezgin duruma gelmek, bezginlik getirmek, bıkip usanmak işi.

bimeze Tatsız. (YUTS, 42) / **bimeze** TS *Far. isim* mezesiz.

calap Fahişe, orospu, fuhuş. (YUTS, 57) / **celep** TS *Ar. isim* Koyun, keçi, sığır *vb.* kesilecek hayvanların ticaretini yapan kimse.

cam 1. Kase, tabla. 2. Tekne, leğen. (YUTS, 57) / **cam** TS *Far. isim* Soda veya potas katılmış silisli kumun ateşte eritilmesiyle yapılan sert, saydam ve çabuk kırılır cisim.

cañgal Orman. (YUTS, 58) / **çangal** TS *isim* Dallı budaklı ağaç.

canvar Canlı, yaşayan. (YUTS, 57) / **canavar** TS *Far. isim* Masallarda sözü geçen yabani, yırtıcı hayvan.

cehl Hiddet, öfke, kızgınlık. (YUTS, 60) / **cehil** TS *Ar. isim* Bilgisizlik, bilmezlik.

cezibe Esirme, kendisinden geçme. (YUTS, 61) / **cazibe** TS *Ar. isim* Çekicilik

cim Sakin, sessiz. (YUTS, 62) / **cim** TS *Ar. isim* Arap alfabesinin beşinci harfinin adı.

çañgal 1. *Far.* Avuç. 2. Salkım, söğüt. (YUTS, 70) / **çangal** TS *Far. isim* Dallı budaklı ağaç.

çark Tekerlek. (YUTS, 72) / **çark** TS *Far. isim* Bir eksenin döndürdüğü tekerlek biçimindeki makine parçası.

çöp 1. Ot, bitki. 2. Erişte. (YUTS, 87) / **çöp** TS *Far. isim* Saman inceliğinde herhangi bir sap, dal veya tahta parçası.

dağ 1. Leke, benek. 2. Kızdırmak, yakmak. (YUTS, 92) / **dağ** TS *isim* 1. Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça geniş alana yayılan bölümü. 2. Kızgın bir demirle vurulan damga, nişan.

dana 1. Tane. 2. Akıllı, hikmetli, bilge. (YUTS, 93) / **dana** TS *isim* İneğin, sütten kesildikten sonra bir yaşına kadar olan yavrusu.

dergah Saray; hükümdar sarayı. (YUTS, 97) / **dergâh** TS *Far. isim* Tekke.

derslik Ders kitabı. (YUTS, 98) / **derslik** TS *Ar. + T. isim* Öğrencilerin, bir öğretmenin gözetimi altında, anlatma, araştırma, küme çalışması *vb.* yollarla ve türlü eğitim araç gereçlerinden de yararlanarak ders yaptıkları yer, sınıf, dersane.

derya Nehir. (YUTS, 98) / **derya** TS *Far. isim* Deniz.

divane Dilenci. (YUTS, 103) / **divane** TS *Far. sıfat* Deli, kaçık, budala.

dut 1. Kömür kokusu. 2. Duman. (YUTS, 107) / **dut** TS *Far. isim* Dutgillerden, kuzey yarım kürenin genellikle ılıman bölgelerinde yetişen, yapraklarıyla ipek böceği beslenen ağaç.

ela Pek iyi, çok iyi. (YUTS, 111) / **ela** TS *isim* Gözde sarıya çalan kestane rengi.

ependilik Tuhaflik, gariplik. (YUTS, 114) / **ependilik** TS *Rum. + T. isim* Efendiye yakışır özellik, efendice davranış.

evet Ebedi, sonsuz. (YUTS, 119) / **evet** TS *edat* "Öyledir" anlamında kullanılan bir doğrulama veya onaylama sözü, olur, oldu, peki, tamam, ya, beli, ha, he.

güdük Düdük, siren. (YUTS, 136) / **güdük** TS *sıfat* Eksik yanı olan, tamamlanmamış, kısa.

gülçi Çiçekçi. (YUTS, 137) / **gülcü** TS *Far. + T. isim* Gül üreten veya alıp satan kimse.

gülşen Çiçek bahçesi. (YUTS, 137) / **gülşen** TS *Far. isim* Gül bahçesi.

gülüstan 1. Çiçek bahçesi. 2. Gülistan (klasik destan). (YUTS, 137) / **gülüstan** TS *Far. isim* Gül bahçesi.

gar Mağara. (YUTS, 140) / **gar** TS *Fr. isim* Demir yolu ile yolculuk edenlerin gereksinimlerinin geniş ölçüde karşılandığı büyük tren istasyonu.

gezel Türkü (YUTS, 142) / **gazel** TS *Ar. isim* Divan edebiyatında 5-10 beyit arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan nazım biçimi.

géliz Anlaşılmaz, anlaşılması güç. (YUTS, 142) / **galiz** TS *Ar. sıfat* Kaba ve çirkin, iğrenç.

géríp 1. Seyyah, gezmen. 2. Gurbet. (YUTS, 142) / **garíp** TS *Ar. sıfat* Kimsesiz, zavallı.

hak Kireç. (YUTS, 147) / **hak** TS *Ar. isim* Adalet.

halallik Namusluluk, doğruluk, dürüstlük, samimilik. (YUTS, 147) / **helallik** TS *Ar. + T. isim* 1. Nikâhli eş. 2. Helal olan şey.

haramlık Alçaklık, namussuzluk. (YUTS, 148) / **haramlık** TS *Ar. + T. isim* Haram olma durumu.

harimi 1. Gayri meşru çocuk. 2. Hileli, madrabaz. (YUTS, 149) / **harami** TS *Ar. isim* Hırsız, haydut, eşkıya.

haza 1. Yas, musibet. 2. An, süre, müddet (YUTS, 151) / **haza** TS *Ar. zarf* Tam anlamıyla.

xalat Cüppe. (YUTS, 160) / **halat** TS *Rum. isim* Pamuk, kenevir, Hindistan cevizi gibi bitkisel liflerin veya çelik tellerin sarılmasıyla oluşan kolların bir arada bükülmesiyle elde edilen kalın ip.

xadime Kadın memur, kadın işçi. (YUTS, 161) / **hademe** TS *Ar. isim* Odacı.

xelpe Öğretmen. (YUTS, 163) / **halife** TS *Ar. isim* Hz. Muhammed'in vekili olarak Müslümanların imamlığını ve din koruyuculuğunu yapmakla görevli kimse.

xoca 1. Sahip, patron, mal sahibi. 2. Sayın, muhterem, saygıdeğer. (YUTS, 166) / **hoca** TS *Far. isim* Müslümanlıkta din görevlisi.

xop İyi, olur. (YUTS, 167) / **hop** TS Uyarmak amacıyla kullanılan bir söz.

xumar İhtiras, tutku. (YUTS, 168) / **humar** TS Ar. isim İçki veya uyku sersemliği.

ictihat Çalışkanlık, gayret. (YUTS, 171) / **ıctihat** TS Ar. isim Yasada veya örf ve âdet hukukunda uygulanacak kuralın açıkça ve tereddütsüz olarak bulunmadığı konularda, yargıcın veya hukukçunun düşüncelerinden doğan sonuç.

ixtiyar İrade, istem. (YUTS, 173) / **ihhtiyar** TS Ar. sıfat Yaşlı, kocamış olan, pir (kimse), genç karşıtı.

illet Çıban, kañçıbanı. (YUTS, 175) / **illet** TS Ar. isim Hastalık.

iplas Kirli, alçak. (YUTS, 177) / **iflas** TS Ar. isim Borçlarını ödeyemediği mahkeme kararı ile tespit ve ilan olunan iş adamının durumu, batkı, batkılık, müflislik.

kahin Papaz, rahip. (YUTS, 190) / **kâhin** TS Ar. isim Doğaüstü yollardan gizli, bilinmeyen şeyleri, geleceği bilme iddiasında bulunan kimse.

kan 1. Maden ocağı. 2. Ocağın yatmaya yarar çıkıntısı. (YUTS, 191) / **kan** TS Ar. isim Atardamar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme, yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı. .

kanto Hırsız. (YUTS, 191) / **kanto** TS İtal. isim Tuluat tiyatrolarında oyundan önce genellikle kadın sanatçıların şarkı söyleyip dans ederek yaptığı gösteri.

karamet Önceden haber verme; kehanet. (YUTS, 192) / **keramet** TS Ar. isim Ermiş kimselerin gösterdiklerine inanılan, doğaüstü, şaşkınlık uyandırıcı davranış veya durum.

kasapet Kirletme, pisleme. (YUTS, 192) / **kesafet** TS Ar. isim Çokluk, sıklık.

kemlik Eksiklik. (YUTS, 194) / **kemlik** TS Far. + T. isim Kötülük.

köknar Haşhaş. (YUTS, 204) / **köknar** TS Rum. isim Çamgillerden, yüksek bölgelerde yetişen, iğne yaprakları kısa, yassı olan, reçineli ve kozalaklı bir orman ağacı.

kelender 1. Çileci. 2. Dilenci. (YUTS, 230) / **kalender** TS Far. isim 1. Gösterişsiz, sade yaşamaktan yana olan, alçak gönüllü kimse, ehli dil, rint. 2. Özensiz giyinmiş, kılıksız kimse.

kendil Avize. (YUTS, 230) / **kandil** TS Ar. isim İçinde sıvı bir yağ ve fitil bulunan kaptan oluşmuş aydınlatma aracı.

kent Şeker. (YUTS, 231) / **kant** TS Ar. isim Şeker ve limonla içilen sıcak su.

kevs 1. Gökkuşağı. 2. Yay. (YUTS, 231) / **kavis** TS Ar. isim Bir eğrinin sınırlı bir kısmı, eğmeç.

kuşxana Mezbağa, salhane. (YUTS, 250) / **kuşhane** TS T. + Far. isim İçinde süs kuşları beslenen ve üretilen küçük oda veya büyük kafes.

lap 1. Far. Laf. 2. Birdenbire, ansızın. (YUTS, 253) / **lap** TS Ar. isim Yumuşak ve ağır bir şey düştüğünde çıkan ses.

latipe Fıkra, anektot. (YUTS, 253) / **latife** TS Ar. isim Şaka.

levend 1. Mıymıntı. 2. Serseri. (YUTS, 255) / **levent** TS Far. isim Osmanlı donanmasında ve kıyılarında görev yapan asker sınıfı.

libas Askerî teçhizat. (YUTS, 256) / **libas** TS Ar. isim Giysi.

malal Engel, zahmet. (YUTS, 260) / **melal** TS Ar. isim Can sıkıntısı, usanç.

marka Posta pulu. (YUTS, 261) / **marka** TS İtal. isim Resim veya harfle yapılan işaret.

maza / mezze Tat, lezzet. (YUTS, 263-270) / **meze** TS *Far. isim* İçki içilirken yenilen yiyecek.

mebleş Sermaye. (YUTS, 263) / **mebleş** TS *Ar. isim* Para miktarı, tutar.

memuriyet Müdüriyet; yönetim kurulu. (YUTS, 266) / **memuriyet** TS *Ar. isim* Memurluk.

meni 1. Mana, anlam. 2. Yasak, menetmek, yasaklamak (YUTS, 266) / **meni** TS *Ar. isim*, Erkeklerin cinsel organından salgılanan madde, er suyu, atmık, dikel, sperm, sperma.

merez İrinli yer, çıban. (YUTS, 267) / **maraz** TS *Ar. isim* Hastalık.

meslek Fikir, düşünce, görüş, gaye. (YUTS, 268) / **meslek** TS *Ar. isim* Belli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş.

méhnet Emek, iş. (YUTS, 271) / **mihnet** TS *Ar. isim* Sıkıntı.

méhr 1. Sevgi. 2. Dostluk. 3. Merhamet, acıma. (YUTS, 271) / **mihir** TS *Ar. isim* Müslüman bir erkeğin nikâh esnasında eşine vermeyi kabullendiği mal veya para.

mirza Katip, sekreter, bey. (YUTS, 274) / **mirza** TS *Far. isim* Bazı Türk topluluklarında ve İran'da kullanılan bir soyluluk sanı.

mis Bakır. (YUTS, 274) / **mis** TS *Ar. isim* Güzel.

mukava Ciltleme, cilt kapağı. (YUTS, 278) / **mukavva** TS *Ar. isim* Kalın karton.

muş Yumruk. (YUTS, 279) / **muş** TS *Fr. isim* Altı düz, küçük gezinti vapuru.

müsüvet Yas, matem. (YUTS, 282) / **musibet** TS *Ar. isim* Ansızın gelen felaket, sıkıntı veren şey.

müze Çizme, ayakkabı. (YUTS, 283) / **müze** TS *Fr. isim* Sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelerin saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yer veya yapı.

nakes Alçak, namussuz, rezil. (YUTS, 284) / **nakıs** TS *Ar. sıfat* Eksik, tam olmayan, bitmemiş, noksan.

napsat Zariflik. (YUTS, 285) / **nefaset** TS *Ar. isim* Nefis olma durumu.

nas Çiğnemek için özel yapılmış tütün. (YUTS, 286) / **nas** TS *Ar. isim* Açıklık, açık ve kesin yargı.

neşter 1. İğne. 2. Yılan dili. 3. Diken, zehirli dil. 4. Keskin uç, ağız. (YUTS, 288) / **neşter** TS *Far. isim* Cerrahide kesme işlemlerinde kullanılan bıçak.

nezir Ölü gömüldükten sonra verilen yemek. (YUTS, 289) / **nezir** TS *Ar. isim* Adak.

népiz Zarif, narin. (YUTS, 289) / **nefis** TS *Ar. isim* 1. Öz varlık, kişilik. 2. *sıfat* Pek hoş, çok güzel.

nuhut Fasulye. (YUTS, 292) / **nohut** TS *Far. isim* Baklagillerden, ana yurdu Akdeniz kıyıları olan, birleşik telek yapraklı, çiçekleri.

oşubet İstirap, azap, eziyet. (YUTS, 294) / **ukubet** TS *Ar. isim* Ceza.

oşur Yemlik, yalak. (YUTS, 294) / **okur** TS *Ar. isim* Okuyan kimse, okuyucu, kari.

pal 1. *Ar. Fal*. 2. Patlak. (YUTS, 313) / **pal** TS *Ar. isim* Bir cins güvercin.

paravan Refah, bolluk. (YUTS, 315) / **paravan** TS *Fr. isim* Menteşelerle birbirine bağlı birkaç parçadan oluşan ve yapılarda bazı bölümleri ayırmakta kullanılan, katlanır, taşınır çerçeveli perde, paravana.

payan Kıyı, sınır, bucak. (YUTS, 317) / **payan** TS *Far. isim* Son, sonuç, nihayet.

per Tüy. (YUTS, 319) / **per** TS *Fr. isim* Bazı iskambil oyunlarında farklı renklerden iki benzer kartın bir arada bulunma durumu.

perhiz Ölçülü, ılımlı. (YUTS, 319) / **perhiz** TS *Far. isim* Diyet.

perhizkar 1. Ölçülü, ılımlı. 2. Dindar, sofu. (YUTS, 319) / **perhizkâr** TS *sıfat* Sürekli olarak perhiz yapan (kimse).

peşkeş Alçak, namert, küçük çıkarlar peşinde koşan. (YUTS, 320) / **peşkeş** TS *Far. isim* Yaranmak amacıyla uygunsuz olarak verilen şey.

piyaz Soğan. (YUTS, 324) / **piyaz** TS *Far. isim* Haşlanmış kuru fasulyenin üzerine ince doğranmış, tuzla ovulmuş soğan ve maydanoz katıldıktan sonra zeytinyağı, sirke dökülerek yapılan salata.

pop Rus papazı. (YUTS, 325) / **pop** TS *sıfat Fr.* Pop müzik.

popuç Terlik. (YUTS, 325) / **pabuç** TS *Far. isim* Ayakkabı.

post Kabuk. (YUTS, 325) / **post** TS *Far. isim* Tüylü hayvan derisi.

puşt 1. Sırt, arka. 2. Belkemiği. (YUTS, 327) / **puşt** TS *isim* Eş cinsel erkeklerin cinsel zevklerine hizmet eden erkek.

révaç Gelişme, ilerleme, inkişaf. (YUTS, 335) / **revaç** TS *Ar. isim* Sürüm.

rüzgâr Ekonomi. (YUTS, 335) / **rüzgâr** TS *Far. isim* Havanın yer değiştirmesiyle oluşan esinti, yel, bad.

sadir Vuku, meydana gelmek. (YUTS, 337) / **sadır** TS *Ar. isim* Göğüs, sine.

sapa 1. Zevk, lezzet, haz. 2. Nitelik, kalite, vasıf. (YUTS, 341) / **sapa** TS *sıfat* Merkezden uzak, kıyıda köşede kalmış.

sera Köy, tarım bölgesi. (YUTS, 346) / **sera** TS *İtal. isim* Sebze ve meyvelerin yetiştirildiği ve hava şartlarına karşı korunduğu cam ve naylonla kaplı yer, limonluk, ser.

sim 1. *Far.* Tel. 2. Pantolon. (YUTS, 354) / **sim** TS *Far. isim* Gümüş.

soda Ticaret; alış-veriş; satış. (YUTS, 357) / **soda** TS *İtal. isim* Sindirimini kolaylaştırmak, susuzluğu gidermek, içkileri sulandırmak için kullanılan, içinde sodyum karbonat bulunan, köpüren su.

şax Dal, budak, salkım, kol. (YUTS, 372) / **şah** TS *Far. isim* İran veya Afgan hükümdarı.

şoğ Yaramaz, afacan, haylaz. (YUTS, 380) / **şok** TS *isim* Ani bir değişiklik sonucunda ortaya çıkan şaşkınlık.

taayin Bilinen, malum, belli. (YUTS, 395) / **taayin** TS *Ar. isim* Ne olduğunu anlama, gösterme, belirtme, kararlaştırma.

temsil 1. Benzetme, gibi olma. 2. Atasözü, darbimesel. 3. Muamma, bilmece. (YUTS, 399) / **temsil** TS *Ar. isim* Birinin veya bir topluluğun adına davranma.

temsilci Masalcı, masal yazarı. (YUTS, 399) / **temsilci** TS *Ar. + T. isim* Hak ve görev bakımından birinin veya bir topluluğun adına davranan kimse, mümessil.

tova Pişmanlık. (YUTS, 422) / **tövbe** TS *Ar. isim* İşlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme.

ücret 1. Kiralama. 2. Mükâfat. (YUTS, 434) / **ücret** TS *Ar. isim* 1. İş gücünün karşılığı olan para veya mal. 2. Kiralanan veya satın alınan bir şey için ödenen para.

üstel Masa. (YUTS, 446) / **üstel** TS *sıfat* Üstü olan.

vesvise Ayartma, arzu. (YUTS, 452) / **vesvese** TS *Ar. isim* Kuruntu.

zerde Öd, safra. (YUTS, 476) / **zerde** TS *Far. isim* Safranla renk ve koku verilen bir çeşit şekerli pirinç peltesi.

3.2. Kısmi Yalancı Eş Değer Kelimeler³

3.2.1. Türkçe Kökenli Kelimeler

aç 1. Aç. 2. Mavimsi; açık gök renk. (YUTS, 2) / **aç** TS *sıfat* Yemek yemesi gereken.

aççı 1. Acı. 2. Sinirlilik, dargınlık, hiddet, öfke, kızgınlık. (YUTS, 2) / **acı** TS *isim* Bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı duyu, tatlı karşıtı.

ağa Ağabey. (YUTS, 4) / **ağa** TS 1. *isim* Geniş toprakları olan, sözü geçen, varlıklı kimse. 2. Halk arasında sayılan ve sözü geçen erkeklere verilen unvan. 3. Ağabey. 4. Okuryazar olmayan yaşlı kimselerin adlarıyla birlikte kullanılan san. 5. Cömert, eli açık. 6. Koca. 7. Osmanlı Devleti'nde bazı kuruluşların başında bulunanlara verilen resmî san.

aklık 1. Aklık, beyazlık. 2. Haklı olmak, masumluk, suçsuzluk. (YUTS, 7) / **aklık** TS *isim* Ak olma durumu.

ana 1. İşte; o. 2. Anne. (YUTS, 12) / **ana** TS *isim* Anne.

anilik 1. Dişi, döl yatağı. 2. Analık. (YUTS, 13) / **analık** TS *isim* Anne olma durumu.

arlık 1. Namuslu, şerefli. 2. Yüzkarası, rezalet, yüz kızartıcı. (YUTS, 17) / **arlı** TS *sıfat* Namuslu, utangaç, sıkılgan.

ata 1. Ata, baba. 2. Hediye, armağan. 3. Ada. (YUTS, 20) / **ata** TS *isim* Baba; dedelerden ve büyükbabalardan her biri.

avaz Ses; oy, rey. (YUTS, 22) / **avaz** TS *isim* Yüksek ses, nara, avaze.

ayağ 1. Ayak. 2. Çanak, kase, büyük bardak. (YUTS, 24) / **ayak** TS *isim* Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü.

ayaz 1. Temiz. 2. Soğuk, ayaz. (YUTS, 24) / **ayaz** TS *isim* Duru, sakin havada çıkan kuru soğuk.

aylık 1. Aylık; bir aylık gösteriler. 2. Maaş, aylık gelir. (YUTS, 25) / **aylık** TS *isim* Birine, görevi karşılığı olarak veya geçimi için her ay ödenen para, maaş.

ayna 1. İşte o. 2. Ayna. (YUTS, 25) / **ayna** TS *Far. isim* Işığ yansıtan, varlıkların görüntüsünü veren, cilalı ve sırlı cam, gözğü, mirat.

bal 1. Bal. 2. Derece. (YUTS, 28) / **bal** TS *isim* Bal arılarının bitki ve çiçeklerden topladıkları bal özünden yapıp kovanlarındaki petek gözlerine doldurdukları, rengi beyazdan esmere kadar değişen tatlı, koyu, sıvı madde.

bala 1. Çocuk 2. *Ar. Bela.* (YUTS, 28) / **bala** TS *isim* Yavru, çocuk.

baykuş 1. Baykuş. 2. Zavallı, çaresiz, talihsiz. (YUTS, 33) / **baykuş** TS *isim* Başında, kulak yerinde iki sorgucu bulunan, yırtıcı gece kuşlarının genel adı.

³ Kısmi yalancı eş değerlerle ilgili tasnifte, Türkiye Türkçesinden farklı olan anlamlar altı çizilerek gösterilmiştir.

belgisiz 1. Belgesiz. 2. Belirsiz, meçhul. (YUTS, 35) / **belgisiz** TS *sıfat* Belirsiz.

berk 1. Yaprak. 2. Kilitli, sağlam. (YUTS, 35) / **berk** TS *sıfat* Sert, katı; sağlam.

bet 1. Sayfa. 2. Yüz. (YUTS, 36) / **bet** TS *isim* Beniz kelimesi ile birlikte, "yüz rengi" anlamında ikileme oluşturan bir söz.

béşiş 1. Yürüme, adım atma. 2. Basma, baskı yapma. 3. Yerini tutmak, vekillik. 4. Basma, yayımlama. (YUTS, 39) / **basış** TS *isim* 1. Vücudun ağırlığını verecek bir biçimde ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koyma işi. 2. Baskın yapma işi. 3. Basım işi.

béziş 1. Soğuma. 2. Bıkma, usanma. (YUTS, 39) / **beziş** TS *isim* Bezme işi.

birikme 1. Birikmiş, birikme. 2. (gramer) Birleşik, birleşme. (YUTS, 44) / **birikme** TS *isim* Bir araya gelme, toplanma, yığılma işi.

boğaz 1. Gebe, yüklü, hamile. 2. Boğaz. (YUTS, 46) / **boğaz** TS *isim* Boynun ön bölümü ve bu bölümü oluşturan organlar, imik, kursak.

boğum 1. Nesil, kuşak. 2. Bağlantı, eklem. 3. (gramer) hece. (YUTS, 46) / **boğum** TS *isim* Boğulmuş, sıkılmış yer.

boşluk 1. Boşluk. 2. Gevşeklik. (YUTS, 49) / **boşluk** TS *isim* Oyuk, çukur, kapanmamış yer; boş olan yer.

boyluk 1. Boylu. 2. Gebe. (YUTS, 50) / **boylu** TS *sıfat* 1. Boyu olan. 2. Boyu benzerlerinden uzun olan.

burun 1. Evvel, önce, geçen. 2. Burun. (YUTS, 53) / **burun** TS *isim* Alınla üst dudak arasında bulunan, çıkıntılı, iki delikli koklama ve solunum organı.

çağ 1. Çağ, zaman, devir, vakit. 2. Az. 3. Kuvvet, güc, kudret. 4. Hoşnut, memnun. 5. Boyuna göre, denge, duruma göre, ayar, ölçü. (YUTS, 67) / **çağ** TS *isim* 1. Zaman dilimi, vakit. 2. Hayatın çocukluk, gençlik vb. dönemlerinden her biri, yaş.

çar 1. Alaca. 2. Rus. Çar, kral, sultan. (YUTS, 71) / **çar** TS *Rus. isim* Rus imparatorlarına ve Bulgar krallarına verilen unvan.

çek I. Hudut, sınır. II. 1. İng. Çek. 2. Kur'a. III. 1. Dikiş yeri. 2. Çatlak. (YUTS, 73) / **çek** TS *İng. isim* Bir kimsenin, satın aldığı hizmet veya ürün karşılığında para yerine verdiği ve karşılığı banka hesabından ödenen yazılı belge.

çil 1. Çil. 2. Ekzama. (YUTS, 80) / **çil** TS *isim* 1. Orman tavuğugillerden, eti için avlanan, ormanlarda yaşayan bir kuş, dağ tavuğu. 2. Çoğunlukla yüzde oluşan kahverengi küçük benekler.

çolak 1. Çolak. 2. Kadınların cinsel organı. (YUTS, 85) / **çolak** TS *sıfat* Eli veya kolu sakat olan (kimse).

el 1. Vatan, memleket, il, ülke. 2. El, kol. (YUTS, 111) / **el** TS *Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü*.

ey 1. Hey, be. 2. İyileşme, sıhhatli olma. (YUTS, 119) / **ey** TS *ünlem* Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü.

ége 1. İye, sahip. 2. Allah. (YUTS, 121) / **ie** TS *isim* Kendisinin olan bir şeyi, yasaya uygun olarak dilediği gibi kullanabilen kimse, sahip.

égiz 1. Yüksek. 2. İkiz. (YUTS, 122) / **ikiz** TS *sıfat* İkisi bir arada doğan (çocuk).

égizlik 1. Gem. 2. Namlulu, odalı. (YUTS, 123) / **ağızlık** TS *isim* Bir ucuna sigara takılan, öbür ucundan nefes çekilen çubuk biçimindeki araç.

ékiş 1. Akış, akmak. 2. Akımsı, biraz ak. (YUTS, 124) / **akış** TS isim Sıvı maddeler veya çok ince taneli katı maddeler bir yerden başka bir yere doğru gitme işi.

ğargıra 1. Ölümden önceki hırıltı. 2. Gargara. (YUTS, 140) / **gargara** TS isim Su veya ilaçlı sıvı ile ağız veya yutağı başı arkaya atıp solukla da sıvının yutulmasını engelleyerek çalkalama işi.

xanim 1. Hanım, bayan. 2. Bayan öğretmen. (YUTS, 161) / **hanım** TS isim Kız ve kadınlara verilen unvan, bayan; kadın, eş.

ige 1. İye, sahip. 2. Fail, özne. (YUTS, 172) / **ıye** TS isim Kendisinin olan bir şeyi, yasaya uygun olarak dilediği gibi kullanabilen kimse, sahip.

igilik 1. Ekonomi 2. İyelik. (YUTS, 172) / **iyelik** TS isim Sahiplik.

ilmek 1. Çengel, örgü iğnesi. 2. Düğüm, ilmek. 3. Karmuk, zıpkın. (YUTS, 175) / **ilmek** TS isim Çözülmesi kolay düğüm, eğreti düğüm, ilmik.

kéçiş 1. Geçme. 2. Bağışlama. (YUTS, 197) / **geçiş** TS isim Bir yerden başka bir yere gitme işi.

kéliş 1. Gelme, geliş. 2. (gramer) Hâl (isim hâli). (YUTS, 197) / **geliş** TS isim Bir yerden bir yere varma, ulaşma işi.

kir 1. Kir. 2. Çamaşır (kirli çamaşır). (YUTS, 200) / **kir** TS isim Herhangi bir şeyin veya vücudun üzerinde oluşan, biriken pislik.

köç 1. Çığ. 2. Göç, göçebe konağı. (YUTS, 202) / **göç** TS isim Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret.

kök 1. Mavi, gök. 2. Yeşillik. (YUTS, 203) / **gök** TS isim İçinde gök cisimlerinin hareket ettiği sonsuz boşluk, uzay, sema, asuman, feza; gökyüzünün, denizin rengi, mavi veya yeşile çalan mavi.

körük 1. Gösteri. 2. Demirci körüğü. 3. Köprü. (YUTS, 207) / **körük** TS isim Ateşi canlandırmak için kullanılan ve açılıp kapandıkça içindeki havayı üfleyen araç.

küreşçi 1. Güreşçi. 2. Mücadele veren kimse, savaşçı. (YUTS, 213) / **güreşçi** TS isim, Güreş yapan, güreşen kimse.

kap 1. Çuval, torba, kap, kılıf. 2. Tam, düz, doğru. (YUTS, 220) / **kap** TS isim Türlü şeylerin taşınması veya saklanması için kullanılan torba, kılıf, çanta, sepet, sandık vb.

kargış 1. Atlama, sıçrama. 2. Lanet, kargış, beddua. (YUTS, 222) **kargış** TS isim Kargıma işi veya bu maksatla söylenen sözler, lanet, telin, beddua, ilenç, alkış karşıtı.

karilik 1. Karalık, siyahlık. 2. Yas, matem. (YUTS, 222) / **karalık** TS isim Kara olma durumu.

kaş 1. Kaş. 2. Baraj, su bendi. 3. Süs taşı, kaş. 4. Yanında. (YUTS, 225) / **kaş** TS isim Gözlerin üzerinde kemerli birer çizgi oluşturan kısa kıllar.

kattiklik 1. Sertlik. 2. Cimrilik. 3. Yoksulluk, zorluk. (YUTS, 227) / **katılık** TS isim 1. Katı olma durumu. 2. Acımasız, duygusuz olma durumu.

kalay 1. Kalay. 2. Sac, teneke. (YUTS, 230) / **kalay** TS isim Atom numarası 50, atom ağırlığı 118,7 yoğunluğu 7,29 olan, 232 °C'de eriyen, gümüş beyazlığında, kolay işlenebilen, yumuşak bir element.

ķerindaş 1. Kardeş. 2. Kurşun kalem, boya kalemi. (YUTS, 233) / **karındaş** TS *isim* Aynı anne babadan doğmuş veya anne babalarından biri aynı olan çocukların birbirine göre adı.

ķilik 1. Delme, açma, yapma. 2. Tarz, itiyat, tavır. 3. Kılık. (YUTS, 235) / **kılık** TS *isim* Bir kimsenin giyiniş, dış görünüşü, üst baş.

ķir 1. Sınır, hudut. 2. Yamaç. 3. Bozkır, kır. (YUTS, 236) / **kır** TS *isim* Şehir ve kasabaların dışında kalan, çoğu boş ve geniş yer, dağ bayır.

ķiyam 1. Melas. 2. Reçel. 3. *Ar.* Kıyam. (YUTS, 239) / **kıyam** TS *Ar. isim* Namazda ayakta durma.

ķiyma 1. Kıyma. 2. Salça. (YUTS, 239) / **kıyma** TS *isim* Çekilmiş et.

ķoltuk 1. Koltuk. 2. Körfez. (YUTS, 242) / **koltuk** TS *isim* 1. Omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer. 2. Kol dayayacak yerleri olan geniş ve rahat sandalye.

ķorkak 1. Korkak. 2. Humma, sıtma. (YUTS, 244) / **korkak** TS *sıfat* Çok çabuk ve olmayacak şeylerden korkan (kimse, hayvan).

ķulak 1. Kulak. 2. Yaprak, taçyaprağı. (YUTS, 247) / **kulak** TS *isim* Başın her iki yanında bulunan işitme organı.

ķulluk 1. Kulluk, kölelik. 2. Teşekkürler. (YUTS, 248) / **kulluk** TS *isim* Kul olma durumu, kölelik, ubudiyet.

oda 1. Oda. 2. Yuva; ocak; Orta Çağlardaki Türk Yerleşim merkezleri. (YUTS, 293) / **oda** TS *isim* Evin veya herhangi bir yapının oturma, çalışma, yatma gibi işlere yarayan, banyo, salon, giriş vb. dışında kalan, bir veya birden fazla çıkışı olan bölmesi, göz.

oğlak 1. Oğlak, keçi yavrusu. 2. Bozkaşi (kesilen oğlağın at üstündeki çekişme oyunu). (YUTS, 293) / **oğlak** TS *isim* Keçi yavrusu.

organ 1. Organ. 2. Alet, vasıta, araç. 3. Kuruluş, teşkilat, makam. (YUTS, 297) / **organ** TS *isim* 1. Vücudun, belirli bir görev yapan ve sınırları kesin olarak belirlenmiş bölümü, uzuv. 2. Bir görevi, bir işi yerine getirmekle yükümlü kuruluş.

otaķ 1. Tarlayı yabani otlardan ayıklama. 2. Çadır. (YUTS, 299) / **otağ** TS *isim* Büyük ve süslü çadır, çerge.

otluk 1. Ateşli. 2. Çayır, çayırılık. (YUTS, 299) / **otluk** TS *isim* Otu bol olan yer.

oy 1. Düşünce, fikir, hayal. (YUTS, 300) 2. Çukur, girinti, ova. / **oy** TS *isim* Bir toplantıya katılanların, bir sorunla ilgili birkaç seçenektan birini tercih etmesi, rey.

oymak 1. Oymak. 2. Yüksük. (YUTS, 301) / **oymak** TS *isim* 1. Aşiret. 2. İzcilikte küçük birlik.

örüş 1. Örme, örüş 2. Çevirme, yıkma. (YUTS, 307) / **örüş** TS *isim* İplik, yün, tel, saz vb.ni birbirine dolayarak veya geçirerek işlemek veya tezgâhta dokuma işi.

paçak 1. Kırık, ezik. 2. Bacak, ayak. (YUTS, 312) / **bacak** TS *isim* Vücudun kasıktan tabana kadar olan bölümü.

paşa 1. Sivrisinek. 2. Paşa. (YUTS, 316) / **paşa** TS *isim* Osmanlı Devleti zamanında yüksek sivil memurlara ve albaydan üstün rütbede bulunan askerlere verilen unvan.

pétiş 1. Batış, dalma, çökme. 2. Batı, garp. (YUTS, 322) / **batış** TS *isim* Bir sıvının üstündeyken içine gömülme işi.

put 1. Bacak, ayak. 2. Rus. Eski Rus ağırlık birimi. (YUTS, 328) / **but** TS *isim* İnsan vücudunun kalça ile diz arasındaki bölümü.

pütüş 1. Bitme, bitiş. 2. Yazma. (YUTS, 329) / **bitiş** TS *isim* Sona erme işi.

saç 1. Saç. 2. Kara tavuk. (YUTS, 336) / **saç** TS *isim* Baş derisini kaplayan kıllar.

sağlık 1. Sağlık. 2. Yavrusu olan dişi koyun; kuzulu koyun; dişi koyun. (YUTS, 337) / **sağlık** *isim* Bireyin fiziksel, sosyal ve ruhsal yönden tam bir iyilik durumunda olması, vücut esenliği, esenlik, sıhhat, afiyet.

sağa 1. Aşık kemiğinin iri ve en iyisi. 2. *Ar.* Sucu, su taşıyıcı. (YUTS, 337) / **saka** TS *Ar. isim* Evlere, çeşmeden su taşımaya iş edinmiş olan kimse.

saz 1. İyi, güzel. 2. Rahat, uygun. 3. Güzel yapılı, endamı yerinde. 4. *Far.* Saz, ahenk. (YUTS, 343) / **saz** TS *isim* Türk halk müziğinde kullanılan, gövdesi ağaçtan oyularak yapılmış, telli, uzun saplı çalgı, bağlama.

solgun 1. Solgun, solmuş, sararmış. 2. Özensiz, ihmalcı. (YUTS, 359) / **solgun** TS *sıfat* Rengini, tazeliğini, canlılığını veya parlaklığını yitirmiş olan, solmuş.

söküş 1. Sökme, sökülüş. 2. Azarlama, sövme. (YUTS, 362) / **söküş** TS *isim* Bir şeyi bulunduğu yerden kuvvet kullanarak veya gevşeterek çıkarmak, çekip ayırma işi.

süyüş 1. Sevme. 2. Öpme. 3. Soğuma, soğuş. (YUTS, 370) / **seviş** TS *isim* Sevgi ve bağlılık duyma işi.

şallak 1. Yaygaracı, gürültücü. 2. Çapkın, hovarda. 3. Özensiz, ihmalkâr. 4. Kirli. (YUTS, 373) / **şallak** TS 1. *sıfat* Çıplak. 2. *isim* Giyimine özen göstermeyen kimse.

tam 1. Duvar, dam. 2. Tat. 3. *Ar.* Tam. (YUTS, 387) / **tam** TS *Ar. sıfat* Eksiksiz, kesintisiz.

tamağ 1. Yemek. 2. Damak. (YUTS, 387) / **damak** TS *isim* Ağız boşluğunun tavanı.

tana 1. İp. 2. Dana. (YUTS, 388) / **dana** TS *isim* İneğin, süttten kesildikten sonra bir yaşına kadar olan yavrusu.

tañ 1. Hayret, şaşma. 2. Tan, sabah, şafak vakti. (YUTS, 388) / **tan** TS *isim* Güneş doğmadan önceki alaca karanlık, fecir.

tar 1. Tel, kiriş. 2. Dar. (YUTS, 390) / **dar** TS *sıfat* İçine alacağı şeye oranla ölçüleri yetersiz olan, geniş ve bol karşıtı.

taşlık 1. Taşlı, taşlık, çakıllı, çakıllık. 2. Palto gibi dış elbiselerin kumaşı. (YUTS, 393) / **taşlık** TS *sıfat* Taşlı bol, taşlı (yer).

tay 1. Tay. 2. Balya. (YUTS, 394) / **tay** TS *isim* Üç yaşına kadar olan at yavrusu.

toğumiçi 1. Dokumacı. 2. Yalancı. (YUTS, 418) / **dokumacı** TS *isim* Kumaş dokuyan veya dokuma ticareti yapan kimse, dokuyucu.

toñ 1. Don, buz. 2. Ham, olgunlaşmamış 3. Kaba (YUTS, 419) / **don** TS *isim* Hava sıcaklığının sıfırdan aşağı düşmesiyle suların buz tutması.

tulum 1. Tulum. 2. Sıçanın bir türü. 3. Çanak, tas. (YUTS, 426) / **tulum** TS *isim* Bazı yiyecek ve içecekler için koruyucu kap olarak kullanılan, önü yarılmadan bütün olarak yüzülmüş hayvan derisi.

tuzsuz 1. Tuzsuz. 2. Anlamsız, saçma. (YUTS, 429) / **tuzsuz** TS *sıfat* Tuzu olmayan veya tuzu az olan.

tür 1. Tür, şima, görünüş, surat. 2. Çile, tura, kangal. (YUTS, 431) / **tür** TS *isim* 1. Çeşit, cins. 2. Ortak özellikleri olan bireylerin tamamı, cinslerin ayrıldığı bölüm.

tütün Duman, aile, ocak. (YUTS, 432) / **tütün** TS *isim* 1. Patlıcangillerden, birleşiminde nikotin bulunan, otsu bir bitki. 2. Duman.

tüz 1. Düz. 2. Dışarı. (YUTS, 432) / **düz** TS *sıfat* Yatay durumda olan, eğik ve dik olmayan.

uçan 1. Uçan. 2. Kanatlılar, kuşlar. (YUTS, 434) / **uçan** TS *sıfat* Uçan, uçucu.

uçurma 1. İma, imalı söz. 2. Uçurma. (YUTS, 435) / **uçurma** TS *isim* Kuş, kanatlı böcek *vb.* hareketli kanatları yardımıyla havada düşmeden durmak, havada yol alma işi.

ulus 1. Halk. 2. Vatan. (YUTS, 436) / **ulus** TS *isim* Millet.

uşuk 1. Şiş, kabartı. 2. Uçuk, sivilce. 3. Yumru. 4. Yapışkan, çam sakızı gibi. 5. Utanmaz. 6. Şımarık, hırçın. (YUTS, 440) / **uçuk** TS 1. *isim* Ateşli hastalıklar, ruhsal bunalımlar veya korku sonucu genellikle dudakta beliren kabarcık. 2. *sıfat* Deli dolu.

ülüş 1. Ülüş, pay, hisse. 2. Nasip, kader, kısmet. (YUTS, 445) / **ülüş** TS *isim* Kesilen hayvanın etinden alınan pay.

yağaç 1. Ağaç. 2. Uzunluk ölçü birimi. (YUTS, 454) / **ağaç** TS *isim* Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki.

yañağ 1. Ceviz. 2. Yanak, avurt. (YUTS, 458-459) / **yanak** TS *isim* Yüzün göz, kulak ve burun arasındaki bölümü.

yapilağ 1. Düz, yassı. 2. Baykuş. (YUTS, 459) / **yapalak** TS *isim* İri bir tür baykuş.

yaramaslık 1. İşe yaramazlık, iktidarsızlık, kusurluluk. 2. Kötülük, yaramazlık. (YUTS, 459) / **yaramazlık** TS *isim* 1. Yaramaz olma durumu. 2. Yaramazca davranış.

yaritiş 1. Yaratma, yaratış. 2. Sevme, beğenme. (YUTS, 460) / **yaratış** TS *isim* Allah, olmayan bir şeyi var etme işi.

yarlık 1. Dağlık arazi. 2. Yarlık; hükümdarın duyurusu. (YUTS, 460) / **yarlık** TS *isim* Ferman.

yel 1. Yel, rüzgar. 2. Grip. 3. Soluk algınlığı. 4. Kanser. (YUTS, 463) / **yel** TS *isim* Rüzgâr.

yemlik 1. Yem kutusu, yem torbası. 2. Kuş kursağı, kuş midesi. (YUTS, 463) / **yemlik** TS *isim* Hayvanlara yem verilen yer veya kap.

yënik 1. Yanık, yanmış. 2. İade edilmiş, geri yollanmış. (YUTS, 465) / **yanık** TS *sıfat* 1. Yanmakta olan. 2. Yanmış olan.

yëyik 1. Düz, yassı 2. Yayılmış, geniş. (YUTS, 467) / **yayık** TS *isim* Yayılmış, yayvan.

3.2.2. Yabancı Kökenli Kelimeler

almas 1. Elmas, pırlanta. 2. Çelik marka. (YUTS, 11) / **elmas** TS *Ar. isim* Mücevher olarak kullanılan, saydam, değerli taş.

apparat Cihaz, makine, müessese, kurum. (YUTS, 14) / **aparat** TS *Alm. isim* Herhangi bir aracın çeşitli amaçlarla kullanılmasını sağlayan parçaları; araç gereç.

ayan 1. Açık, görünür. 2. Gelir, kazanç. (YUTS, 24) / **ayan** TS *Ar. sıfat* Belli, açık.

bap 1. *Ar.* Bap, bölüm. 2. Yararlı, uygun. (YUTS, 29) / **bap** TS *Ar. isim* Kitaplarda bölüm, başlık.

batil 1. Cesur, gözü pek, yürekli. 2. Boş, beyhude. (YUTS, 32) / **batıl** TS *Ar. Sıfat* Boş, beyhude.

bazar Pazar (gün), borsa. (YUTS, 33) / **pazar** TS *Far.* Cumartesi ile pazartesi arasındaki gün.

bimehel 1. Vakitsiz, zamansız. 2. Yersiz. (YUTS, 42) / **bimahal** TS *sıfat Far.* + *Ar.* Yersiz.

but 1. Put. 2. İkona. (YUTS, 53) / **put** TS *Far. isim* Bazı ilkel toplumlarda doğaüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne, tapıncak, sanem, fetiş.

cezire 1. Ada. 2. Çöl, sahra. (YUTS, 61) / **cezire** TS *Ar. isim* Ada.

cilve 1. Parıltı, pırıltı. 2. Güzel hareket. 3. Cilve, nazlı nazlı. (YUTS, 62) / **cilve** TS *Far. isim* Hoşa gitmek için yapılan davranış, kırımta, naz.

çemen 1. Çayır, çayırılık. 2. Erişte, makarna. (YUTS, 74) / **çimen** TS *isim* Maydanozgillerden, kimyon türü bir bitki.

davul 1. Davul. 2. Kasırğa, uragan. (YUTS, 95) / **davul** TS *Ar. isim* Büyük ve enlice bir kasnağın iki yanına deri geçirilerek yapılan, tokmak ve değneklerle çalınan çalgı.

dem 1. Dinlenme, istirahat. 2. Lahza, an. (YUTS, 95) / **dem** TS *Far. isim* Zaman, çağ.

dimağ 1. Beyin, dimağ. 2. Burun. (YUTS, 102) / **dimağ** TS *Ar. isim* Beyin; zihin.

ebleh 1. Aptal, ahmak. 2. Alçak herif, namussuz. (YUTS, 103) / **ebleh** TS *Ar. sıfat* Akılsız, budala, alık.

emir 1. Emir, buyruk. 2. Amir, yönetici, hükümdar. (YUTS, 113) / **emir** TS *Ar. isim* Buyruk, komut, talimat, ferman.

en 1. Çin Dava, iş, arşiv. 2. Hayvanın kulağını keserek yapılan damga. 3. En. (YUTS, 113) / **en** TS *isim* Bir yüzeyde boy sayılan iki kenar arasındaki uzaklık, genişlik, boy, uzunluk karşıtı.

eza 1. Yas, matem. 2. Üye, organ. (YUTS, 120) / **eza** TS *Ar. isim* Üzme, sıkıntı verme, üzgü.

hal 1. Hâl, durum, vaziyet. 2. Pembe, pembe renk. (YUTS, 147) / **hâl** TS *Ar. isim* Bir şeyin içinde bulunduğu şartların veya taşıdığı niteliklerin bütünü, durum, vaziyet; tutum, tavır.

hesse 1. Defa, kere, kez, sefer. 2. Pay, hisse. (YUTS, 154) / **hisse** TS *Ar. isim* 1. Pay. 2. Tutam.

hür 1. Huri, cennet kızı. 2. Hür, serbest. (YUTS, 154) / **hür** TS *Ar. sıfat* Özgür.

xeste 1. Hasta. 2. Yorgunluk, bitkinlik. (YUTS, 163) / **hasta** TS *Far. sıfat* Hastalık, kaza veya yaralanma dolayısıyla fizik veya ruh sağlığı bozulmuş ve tedavi edilmesi gereken kimse, rahatsız.

keyr 1. Sadaka. 2. İyilik, hayır. 3. Elveda, hoşça kal. (YUTS, 164) / **hayır** TS *Ar. isim* İyilik, karşılık beklenmeden yapılan yardım.

xor 1. Hor. 2. Koro. (YUTS, 167) / **hor** TS *Far. sıfat* Değersiz, önemi olmayan, aşağı.

xoş 1. Hoş, iyi. 2. Elveda, hoşça kal. (YUTS, 167) / **hoş** TS *Far. sıfat* Beğenilen, duyguları okşayan, zevk veren.

katar 1. Sıra, dizi. 2. Dama taşının bir tür oyunu. (YUTS, 225) / **katar** TS *Ar. isim* 1. Tren. 2. Taşıt dizisi; bir arada giden veya uçan hayvan dizisi.

kele Kale; şehir. (YUTS, 230) / **kale** TS *Ar. isim* Düşmanın gelmesi beklenen yollar üzerinde, askerî önem taşıyan şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda güvenliği sağlamak için yapılan kalın duvarlı, burçlu, mazgallı yapı, kermen.

layaķet 1. Yetenek, kabiliyet. 2. Yararlılık, yararlı olma. (YUTS, 253) / **liyakat** TS Ar. isim Bir kimsenin, kendisine iş verilmeye uygunluk, yaraşırılık durumu, değim.

lazim 1. Lazım, gerekli. 2. Kadın pantolonu. (YUTS, 254) / **lazım** TS Ar. sıfat Gerek, gerekli.

mamuķ 1. Pamuk. 2. Kuş tüyü. (YUTS, 261) / **pamuk** TS Far. isim Ebegümeçigillerden, koza biçimindeki meyvesi üç, dört, beş dilimli olan, sıcak bölgelerde yetişen tarım bitkisi.

mehel 1. Zaman, an. 2. Yer, durak. 3. Kez, kere, defa. (YUTS, 264) / **mahal** TS Ar. isim Yöre.

memur 1. Mamur, bayındır. 2. Memur, müdür, idareci. (YUTS, 266) / **memur** TS Ar. isim Devlet hizmetinde aylıkla çalışan kimse, görevli.

mertive 1. Derece, rütbe, basamak. 2. Kere, defa. (YUTS, 268) / **meretebe** TS Ar. isim Aşama, derece, rütbe.

mestane 1. Sarhoş gibi. 2. Büyülü, sihirli. (YUTS, 269) / **mestane** TS Far. zarf Sarhoş gibi, kendinden geçmişesine.

meşrep 1. Ziyafet, keyif meclisi, şölen. 2. Huy, seciye, karakter. (YUTS, 269) / **meşrep** TS Ar. isim Yaradılış, huy, karakter, mizaç.

mezlum 1. Ezilen, zulüm edilen. 2. Kadın. (YUTS, 270) / **mazlum** TS Ar. sıfat 1. Zulüm görmüş, kendisine zulmedilmiş. 2. Haksızlığa uğramış. 3. Sessiz ve uysal, boynu bükük.

nava 1. Melodi, ahenk. 2. Fiyat. (YUTS, 286) / **neva** TS Far. isim Ses, ahenk, nağme.

neşe 1. Haşış, esrar. 2. Neşe, hoşnutluk. (YUTS, 288) / **neşe** TS Ar. isim 1. Mutlu olmaktan doğan ve dışa vurulan sevinç, şetaret. 2. Hafif sarhoşluk, çakırkeyif olma.

para 1. Rüşvet. 2. Parça. (YUTS, 314) / **pare** TS Far. isim 1. Parça, kısım. 2. Tane, adet.

parakende 1. Panik verici. 2. Bozulmuş, bozguna uğratılmış, dağınık. 3. Dikkatsiz, dalgın. (YUTS, 314) / **perakende** TS Far. 1. sıfat Malların teker teker veya birkaç parça durumunda azar azar satılmasına dayanan (satış biçimi), toptan karşıtı. 2. Düzenli olmayan, ayrı ayrı, dağınık, perişan.

pasil. 1. Hudut. 2. Fasil. (YUTS, 316) / **fasıl** TS Ar. isim Bölüm, kısım, devre.

pay 1. Far. Bacak. 2. Far. Kiriş, sinir. 3. Rus. Pay, hisse. 4. Tane, adet. 5. Defa, kere. (YUTS, 317) / **pay** TS isim Birden fazla kişi arasında bölüşülmüş bir bütünden, bu kişilerin her birine düşen bölüm, hisse.

pencire 1. Pencere. 2. Parmaklık. 3. Kafes. (YUTS, 318) / **pencere** TS Far. isim Yapıları veya tren, vapur vb. ulaşım araçlarını aydınlatmak, havalandırmak amacıyla yapılan, çerçeve, cam, panjur, perde gibi eklentilerle daha kullanışlı bir duruma getirilen açıklık.

pes 1. Alçak, basık, düşük. 2. Alçak, namussuz, rezil. 3. An, lahza. (YUTS, 320) / **pes** TS Far. sıfat Hafif, yavaş sesle söylenen, pest, ince karşıtı.

pesil 1. Vakit, mevsim. 2. Ayrılma, ayrılık, bölme, hudut. (YUTS, 320) / **fasıl** TS Ar. isim Bölüm, kısım, devre.

pêil 1. fiil. 2. Mizaç, huy, karakter (YUTS, 321) / **fiil** TS Ar. isim 1. İş, davranış. 2. Olumlu veya olumsuz olarak çekimli durumda zaman kavramı taşıyan veya zaman kavramı ile birlikte kişi kavramı veren kelime, eylem.

rahat 1. Zevk, lezzet, haz. 2. Rahat, huzur. (YUTS, 330) / **rahat** TS Ar. isim İnsanda üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu, huzur.

resim 1. Resim. 2. Âdet, alışkanlık, gelenek. (YUTS, 332) / **resim** TS Ar. isim Varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kâğıt, bez vb. üzerinde yapılan biçimleri.

ret 1. Ar. Red, geri çevirmek. 2. Düzen, sıra. (YUTS, 333) / **ret** TS Ar. isim Uygun bulmama, geri çevirme, kabul etmeme.

reviş 1. Suret, kılık. 2. Görünüş, tavır. 3. Zarf. (YUTS, 333) / **reviş** TS Far. isim Gidiş, yürüyüş; tutum, yol.

saraç 1. Deve. 2. Saraç(cı), saraçlık yapmak. (YUTS, 341) / **saraç** TS Ar. isim Koşum ve eyer takımları yapan veya satan kimse.

sehra 1. Köy. 2. Step, bozkır. (YUTS, 344) / **sahra** TS Ar. isim 1. Çöl. 2. Kır.

sel 1. Sel, su baskını. 2. Biraz, azıcık; hayal meyal. 3. Önemsiz, umursamamak. (YUTS, 345) / **sel** TS Ar. isim 1. Sürekli yağın yağmurdan veya eriyen kardan oluşan, geçtiği yerlere zarar veren taşkın su, su taşkını. 2. Hareket hâlindeki büyük kalabalık, yığın. 3. Etki ve iz bırakan güçlü durum veya davranış. 4. Yoğunluk.

sepra 1. Öd, safra. 2. Sinirli, kinli 3. Kusmak. (YUTS, 346) / **safra** TS Ar. isim Karaciğerin hazmı kolaylaştırmak için onikiparmak bağırsağına salgıladığı yeşilimsi sarı renkli acı sıvı, öd.

serdar 1. Başkomutan. 2. Önder, lider, rehber. (YUTS, 347) / **serdar** TS Far. isim Başkomutan.

sevze 1. Sebze. 2. Havuç. (YUTS, 348) / **sebze** TS Far. isim Genellikle pişirilerek yenen bitkiler veya bunların taneleri, göveri, göverti, sebzevat, zerzevat.

şal 1. Far. Çeltik. 2. Sahtiyan, maroken. 3. Tahta, levha. 4. Rus. Şal. 5. İnme. (YUTS, 373) / **şal** TS Far. isim 1. Genellikle Hindistan'da dokunan, özel motifleri olan değerli bir yün kumaş. 2. Kadınların omuzlarını örtmek için kullandıkları geniş atkı.

tava 1. Tava. 2. İpek Çin kumaşı. (YUTS, 394) / **tava** TS Far. isim Yağ kızdırma, yiyecek kızartma vb. işlere yarayan, uzun saplı yayvan kap.

tavağ 1. Tabak. 2. Yaprak. (YUTS, 394) / **tabak** TS Ar. 1. isim Yiyecek koymaya yarar, az derin ve yayvan kap. 2. *sıfat* Bu kabın alacağı miktarda olan.

taza 1. Temiz. 2. Taze. 3. Çok, pek, gayet, şiddetle, hızlı, kuvvetli, sağlam, zinde (YUTS, 395) / **taze** TS *sıfat* 1. Bozulmamış, bayatlamamış olan. 2. Dinç, yıpranmamış, yorulmamış.

tazi 1. Tazı (köpeği). 2. Bir tür Arap atı. (YUTS, 395) / **tazı** TS Far. isim Genellikle tavşan avında kullanılan, uzun bacaklı, çekik karınlı, çok çevik bir tür köpek.

ten 1. Far. Beden, gövde, vücut. 2. Hisse, pay, kısım. (YUTS, 400) / **ten** TS Far. isim 1. İnsan vücudunun dış yüzü, cilt. 2. Vücut.

teslim 1. Teslim. 2. Çok, pek, gayet (YUTS, 404) / **teslim** TS Ar. isim 1. Bir şeyi sahibine verme. 2. Emanet alınan bir şeyi sahibine geri verme.

usul 1. Usul, metot, tarz. 2. Dans. (YUTS, 440) / **usul** TS Ar. isim 1. Kökler, asıllar. 2. Bir kimsenin ana, baba, dede ve nineleri.

varak 1. Ar. Varak, yaprak. 2. Taklidi ses (YUTS, 451) / **varak** TS Ar. isim 1. Yaprak. 2. Yazılı kâğıt, varaka.

yavan 1. Çöl, sahra. 2. Tenha yer, boş yer. (YUTS, 461) / **yavan** TS *isim* İnsan yaşamayan ıssız yer.

zaval 1. Gurup, batma, batış. 2. Zeval, inkıraz, gerileme, düşme. (YUTS, 475) / **zeval** TS Ar. *isim* Yok olma, yok edilme.

zerre 1. Sırma. 2. Tane, küçük tane, tanecik. (YUTS, 477) / **zerre** TS Ar. *isim* Çok küçük parçacık.

zikir 1. Zikir, Allah'ı anma. 2. Vurgulama, beyan, izah. (YUTS, 478) / **zikir** TS Ar. *isim* Anma, söyleme, sözünü etme.

4. Sonuç

Bu çalışmada lehçeler arası aktarmada önemli problemlerden birini teşkil eden yalan eş değer kelimeler, Yeni Uygur Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde isim ve isim soylu sözcükler bağlamında ele alınmıştır. Bu kelimelerin tespiti için Emir Necipoviç Necip'in yaklaşık 33.000 kelimeyi ihtiva eden Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü taranmış toplamda 568 kelime tespit edilmiştir. Bu kelimelerin 184'ü kısmi yalancı eş değer, 384 tanesi ise tam yalancı eş değer kelime niteliğindedir. Kısmi yalancı eş değerlerin 69'u, tam yalancı eş değerlerin ise 134'ü yabancı kökenlidir.

Yalancı eş değer yapıları bakıldığında bir kısmının (bayan, bana, börek, çap, dana, koruk, kurt, lap vb.) sesteş olduğu, bu sesteşliğin, alıntı kelimelerin (*YUT*. bana < *Far*. bahane, *YUT*. bayan < *Ar*. beyan, *YUT* dana < *Far*. tane, *YUT* evet < *Ar*. ebed vb.) Yeni Uygur Türkçesinin fonetiğine göre yeniden düzenlenmesinden kaynaklandığı görülmüştür.

Yeni Uygur Türkçesi, Türkiye Türkçesine göre Eski Türkçe özellikleri hem şekil hem de semantik açıdan daha iyi muhafaza etmektedir. *YUT* burun “evvel, önce, geçen” ~ *ET*. burun “önce, önceki (DPTS: 367); *YUT* üzülüş “kopma, kesilme ~ *ET*. “Kopma, kesilme” (EDPT: 279); *YUT* san “sayı” ~ san “sayı” (EDPT: 831) gibi kelimeler bu durumu tanıklar niteliktedir.

Yeni Uygur Türkçesindeki bazı kelimelerin anlamlarının Türkiye Türkçesi yazı dilinde olmasa da Anadolu ağızlarında korunduğu görülmüştür: boğaz “gebe, yüklü, hamile” (DS II: 726); basmacı “eşkiya” (DS II: 544), başçı “lider, önder” (DS II: 556)”

Neticede, farklı lehçe gruplarına mensup tarihî süreç içerisinde farklı gelişim çizgileri gösteren iki lehçe arasındaki farklılıkların, lehçelerin söz varlığına da yansıdığı, kavram alanlarının büyük ölçüde örtüşmediği bu sebeple de yalancı eş değer yapıların geniş bir yer tuttuğu söylenebilir.

Son dönemlerde gerek yüksek lisans ve doktora gerekse makale düzeyinde yaygınlaşan bu tür çalışmaların lehçeler arası aktarımda Türk Dünyasına ilgi duyan ve çeviri yapan bilim adamlarının işini kolaylaştıracağı kanaatindeyiz.

Kısaltmalar:**DS:** Derleme Sözlüğü**EUPT:** An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish**TS:** Türkçe Sözlük**YUT:** Yeni Uygur Türkçesi**YUTS:** Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü**Kaynaklar**

- ABDIKULOVA, R. (2013). “Türkiye Türkçesi ile Kırgız Türkçesindeki Ortak kelimeler Üzerine Genel Bir Değerlendirme”. *Ulakbilge*, 1(2), 41-48.
- AÇIKGÖZ, H. (1998). “Türk Edebiyatları Arasında Aktarma ve Karşılıklı Yayın Meseleleri”. *II. Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı* (8-10 Aralık 1994). Ankara: 49-52.
- ADIGÜZEL, S. (2012). “Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Arasında Aktarma Üzerine Bazı Problemler”. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 47, 51-56.
- AKTAŞ, T. (2015). “Deyimlerde Yalancı Eş Değerlik: Tatar Türkçesi-Türkiye Türkçesi Örneği”. *Turkish Studies*, 10(4), 1-16.
- ALKAN, H. (2012). “Lehçeler Arası Aktarmalarda Yalancı Eş Değerler Sorunu (Türkiye Türkçesi-Özbek Türkçesi-Yeni Uygur Türkçesi Fiil Örneği)”. *Turkish Studies*, 7(4), 671-688.
- ALKAYIŞ, M. F. (2009). “Çağdaş Türk Şiveleri Arasında Aktarma Meseleleri (Yeni Uygur Türkçesi-Türkiye Türkçesi Örneği)”. *Turkish Studies*, 4(3), 60-70.
- AMANOVA, L. (2014). “Türkiye Türkçesindeki Deyim ve Atasözlerin Özbek Türkçesine Aktarma Problemi”. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3, 167-177.
- ARNAZAROV, S. (2002). “Türkmen ve Türkiye Türkçelerinde Aynı Kelimelerle İfade Edilen Bazı Sıfatlardaki Anlam Farklılıkları Üzerine”. *Dil Dergisi*, 113, 72-77.
- _____ (2004). “Türkmen ve Türkiye Türkçesinin Ortak Fiillerinin Anlam Bakımından Genel Bir Mukayesesi”. *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri* (20-26 Eylül 2004) Ankara: TDK Yayınları, 193-220.
- BEŞEN DELİCE, T. (2013). “Türkmen Türkçesinde Yalancı Eşdeğerler”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(4), 131-146.
- BÜKE, H. (2014). “Gagavuz ve Türkiye Türkçesi Arasındaki Yalancı Eş Değerler”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(10), 215-229.
- CAN, H. (2008). “Yalancı Eş Değerler Açısından Divanü Lugati't-Türkle Türkiye Türkçesi ve Türkmenenin Karşılaştırılması”. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 39, 347-373.
- CLAUSON, S. G. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford University Press.
- ÇAKMAK, C. (2014). “Türkmen Türkçesinde Görülen Yalancı Eş Değer Kelimeler”. *Dede Korkut Dergisi*, 3(5), 15-53.

- _____ (2016). *Kazan Tatar Türkçesi İle Türkiye Türkçesinde Görülen Yalancı Eş Değer Kelimeler*. Ankara: Gece Kitaplığı Yayınları.
- ÇOLAK, D. (2014). “Saha Türkçesi İle Türkiye Türkçesi Arasında Yalancı Eşdeğerler”. *II. Genç Akademisyenler Sempozyumu* (24-25 Kasım 2014), Ankara: 595-625.
- DEMİR, N. (1997). “Bir Tuva Masalının Türkiye Türkçesine Aktarılması”. *Sibirya Araştırmaları*, İstanbul: Simurg Yayınevi: 379-389.
- DENİZER, F. U. (2007). *Tarihi Metinleri Aktarma Problemleri-Dede Korkut Oğuznameleri ve Türkiye Türkçesine Yapılmış Aktarmaları Üzerine Kelime Düzeyinde Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla: Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DİREKÇİ, B. ve GÜLMEZ, M. (2012). “Güney Azerbaycan ve Türkiye Türkçesi Arasındaki Yalancı Eş Değerler”. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 32, 133-154.
- ERCİLASUN, A. B. (1995a). “Lehçeler Arası Aktarma”. *Türk Dili*, 520 (Nisan 1995/I), 337-343.
- _____ (editör) (2007b). *Türk Lehçeleri Grameri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ERGÖNENÇ AKBABA, D. (2007). “Nogay Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Arasındaki Yalancı Eş Değerler”. *Bilig*, 42, 151-176.
- ERSOY, F. (2007). “Çuvaş Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde Yalancı Eş Değerler”. *Türkbilig*, 14, 60-68.
- ERSOY YAZICI, Habibe (2012). *Başkurt Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde Yalancı Eş Değerler*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- ERTUĞ, S. (2007). *Oğuz Grubu Türk Lehçelerindeki Hareket Fiillerinde Yalancı Eşdeğerlikler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GEDİKLİ, Y. (1998). “Türk Lehçelerinden Metin Aktarma Yolları ve Metin Aktarmanın İlke ve Meseleleri”. *II. Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı* (8-10 Aralık 1994), Ankara: 58-69.
- GÜL, E. (2011). *Özbek Türkçesi-Türkiye Türkçesi Yalancı Eş Değerli Sözcükler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÜLENSOY, T. (1998). “Türk Edebiyatları Arasında Aktarma ve Karşılıklı Yayın Sorunları”. *II. Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı* (8-10 Aralık 1994), Ankara: 52-55.
- HACİMÜFTÜOĞLU, H. (2006). *Türkçe Kur'an Tercümelelerinde Metot Sorunu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İLKER, A. (1999). “Lehçeden Lehçeye Aktarma Üzerine Bazı Düşünceler”. *III. Uluslararası Türk Dili Kurultayı 1996*, Ankara: TDK Yayınları, 553-560.
- İSMAİL, S. (1998). “Türk Edebiyatları Arasında Aktarma ve KKTC’de Yayın Sorunları”. *II. Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı* (8-10 Aralık 1994), Ankara: 72-77.
- KALDARBEK, N. (1998). “Türk Edebiyatları Arasında Aktarma Sorunları”. *II. Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı* (8-10 Aralık 1994), Ankara: 70-71.
- KARA, M. (2009). “Lehçeler Arası Aktarmalarda Temel Sorunlar”. *Turkish Studies*, 4(4), 1056-1082.

- KARADOĞAN, A. (2004). *Türk Lehçeleri Arasında Aktarma Sorunları Türkmen Türkçesi-Türkiye Türkçesi Üzerine Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- KARTALCIK, V. (2015). “Kırım Tatar Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Arasında Yalancı Eş Değerler”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34, 87-98.
- KİRÖMEROĞLU, N. (2011). *Türkmen Türkçesi ve Türkiye Türkçesindeki Yalancı Eş Değerler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KİRİŞÇİOĞLU, F. (2006). “Türkmen Türkçesinden Türkiye Türkçesine Yapılan Aktarmalarda Karşılaşılan Bazı Problemler”. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 20, 21-35.
- MAHMUDON, N. (1994). “Ortak Kelimeler Ortak Anlamlar mı Demektir? (Akraba Dilleri Öğrenmede Kelime Hazinesi Problemi)”. *Dil Dergisi*, 17, 15-19.
- MERHAN, A. (2012). “Türkçe ve Özbekçe Eş Sesli Sözcük Karşılaştırması”. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 47, 1-16.
- MUSAOĞLU, M. (2003). “Türkçede Çeviri ve Aktarma”. *Bilig*, 24, 1-22.
- NECİP, E. N. (2008). *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- ÖZEREN, M. (2014). “Salar Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Arasındaki Yalancı Eşdeğer Sözcükler”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3(2), 111-127.
- ÖZKAN, F. (1999). “Bugünkü Türk Lehçelerindeki İletişimi Zorlaştıran Kelimeler”. *III. Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı 1996*, Ankara: TDK Yayınları, 883-889.
- ÖZTÜRK, R. (1997). *Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil*. Ankara: TDK Yayınları.
- _____ (2010). *Yeni Uygur Türkçesi Grameri*, Ankara: TDK Yayınları.
- PERÇİN, B. (2008). *Yeni Uygur Türkçesinin Tarihî Karşılaştırmalı Ses Bilgisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- RESULOV, A. (1995). “Akraba Diller ve Yalancı Eşdeğerler Sorunu”. *Türk Dili*, 524 (Ağustos 1995), 916-924.
- RUSTEMOVA, N. (2014). *Kırım Tatarcası ve Türkiye Türkçesinde Yalancı Eş Değerler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SULTANZADE, V. (2010). “Türk Dilleri ve Lehçeleri Arasında Benzeşimler Sözlüklerinin Hazırlanmasının Yöntem ve Prensipleri”. *Türkiye’de ve Dünyada Sözlük Yazımı ve Araştırmaları Uluslararası Sempozyumu* (4-6 Kasım 2010), İstanbul: 52-56.
- ŞEN, E. (1994). “Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden Gelen Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunların Sınıflandırılması”. *Dil Dergisi*, 23, 69-72.
- TÜRKAY, O. (1998). “Türk Edebiyatları Arasında Aktarma ve Karşılıklı Yayımlar Sorunları”. *II. Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı* (8-10 Aralık 1994), Ankara: 56-57.
- UĞURLU, M. (2000). “Türk Lehçeleri Arasında Aktarma Meseleleri ve ‘Abay Yolu’ Romanı”. *Bilig*, 15, Ankara: 59-80.
- _____ (2001). “Türk Lehçelerinin Aktarımında Valenz Sözlüklerinin Önemi”. *Doğu Akdeniz Üniversitesi Uluslar Arası Sözlükbilim Sempozyumu Bildirileri* (Yayımlayan: Nurettin Demir-Emine Yılmaz), Gazimağusa: 197-206.

- _____ (2002). “Kırgız ve Türkiye Türkçesi Arasında Bire Bir Kelime Eş Değerliliği ‘Camiyla’ Romanındaki Meseleler Üzerine”. *Scholarly Depth and Accuracy. A Festschrift to Lars Johanson* (Yayımlayan: Nurettin Demir-Fikret Turan), Ankara: Grafiker Yayınları, 389-401.
- _____ (2012). “Türk Lehçeleri Arasında Benzer Kelimelerin Eşdeğerlik Durumu”. *Turkish Studies*, 7(4), 215-222.
- TOKATLI, S. (2004). “Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesindeki Eş Sesli Kelimeler Üzerine”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 141-156.
- USTA, Ç. (2008). “Lehçeden Lehçeye Aktarma Sorunlarına Ek: İmla ve Noktalama Hataları”. *Turkish Studies*, 3(6), 668-691.
- YILDIRIM, H. (2005). “Türkmen Türkçesindeki Aldatıcı Kelimeler”. *Gazi Üniversitesi I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu* (11-13 Mayıs 2005), Ankara: 765-792.
- Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü* (I-XII). TDK Yayınları, Ankara: 1963-1982.
- YILDIZ, H. (2009). “Karay Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Arasındaki Yalancı Eş Değer Kelimeler”. *Gazi Türkiyat*, 5, 611-659.
- ZAL, Ü. (2009). “Türk Lehçeleri Arasında Aktarma Meseleleri ve ‘İki Ağaç’ Şiir Kitabı Üzerine”. *Gazi Türkiyat Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 5, 431-455.